

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права

Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«Формування, розподіл та використання прибутку підприємства (на матеріалах ПП «Трансвіт-Буд»)»**

Виконав: здобувач першого рівня вищої освіти, групи 401ЕП

Спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Черкас М.Ю.

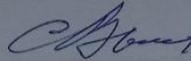
Керівник: Васюта В.Б.

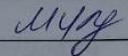
Рецензент: *Верескун І.А*

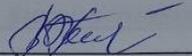
Полтава – 2022 р.

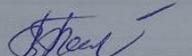
Консультанти:

з кафедри економіки, підприємництва та маркетингу
(охорона праці)

15.05.2022 р. Валявський С.М.

Здобувач 15.06.2022 р. Черкас М.Ю.

Керівник роботи 16.06.2022 р. Васюта В.Б.

Нормоконтроль 16.06.2022 р. Васюта В.Б.

Допустити до захисту

Завідувачка кафедри 16.06.2022 р. М.Б. Чижевська

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки управління та права
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу
ступінь вищої освіти «бакалавр»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу
М.Б. Чижевська
«04» квітня 2022 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Черкас Максим Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Формування, розподіл та використання прибутку підприємства
(на матеріалах ПП «Трансвіт-Буд»)

керівник роботи Васюта В.Б., к.т.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «01» квітня 2022 року № 156фа

2. Строк подання здобувачем роботи 13.06.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи Законодавство України, навчальна, наукова, довідкова та
методична література, фахові періодичні видання, інформаційні ресурси, установчі
документи підприємства, фінансова, оперативна та статистична звітність
підприємства

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ПП «Трансвіт-Буд». Аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд»

5. Перелік графічного матеріалу:

Ілюстративний матеріал у кількості 23 аркушів представлений у
Додатку Г

6. Консультанти розділів роботи		Підпис, дата	
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Валявський С.М., к.е.н., доцент	25.04.22 <i>[підпис]</i>	15.05. <i>[підпис]</i>

7. Дата видачі завдання 04.04.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Пр
1	Теоретична частина	04.04–24.04.2022	
2	Аналітична частина	25.04–15.05.2022	
3	Проектна частина. Виготовлення ілюстративного матеріалу, перевірка на плагіат	16.05–05.06.2022	
4	Рецензування та підготовка до захисту	06.06–12.06.2022	
5	Захист випускної роботи бакалавра	20.06–26.06.2022	

Здобувач *[підпис]* Черкас М.Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи *[підпис]* Васюта В.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Примітки:

58. Форму призначено для видачі завдання студенту на виконання дипломного проекту (роботи) і контролю за ходом кафедри (циклової комісії) і декана факультету (завідувача відділення).
59. Розробляється керівником дипломного проекту (роботи). Видається кафедрою (цикловою комісією).
60. Формат бланка А4 (210 × 297 мм), 2 сторінки.

РЕФЕРАТ

Черкас М.Ю. Формування, розподіл та використання прибутку підприємства (на матеріалах ПП «Трансвіт-Буд»). Машинопис. Кваліфікаційна робота бакалавра на здобуття першого рівня вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022.

Робота містить 166 сторінок, 17 таблиць, 41 рисуноків, 79 найменувань використаної літератури, 4 додатки.

Об'єктом дослідження є прибуток та господарська діяльність ПП «Трансвіт-Буд». Предметом дослідження є формування, розподіл та використання прибутку підприємства.

Основна мета даної роботи полягає у аналізі формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд» та розробці шляхів вдосконалення управління прибутком підприємства.

Відповідно до поставленої мети у роботі було вирішено наступні завдання: розглянуто теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства; з'ясовано сутність понять «прибуток», досліджено еволюцію категорії «прибуток», його класифікацію, принципи розподілу та використання; проаналізовано стан та перспективи розвитку транспортної галузі України; розглянуто організаційно-правові основи діяльності підприємства; здійснено аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд», стан охорони праці на підприємстві.

Шляхи вдосконалення управління прибутком підприємства, що запропоновані до впровадження, було розроблено на основі аналізу формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд».

Ключові слова: прибуток, дохід, фінансовий результат, джерела формування прибутку, розподіл прибутку.

ABSTRACT

Cherkas M.Yu. Formation, distribution and use of enterprise profits (based on the materials of PE "Transvit-Stroy"). Typescript. Bachelor's qualification work for obtaining the first level of higher education in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities" - National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Poltava, 2022.

The work contains 166 pages, 17 tables, 41 figures, 79 titles of used literature, 4 annexes.

The object of the study is the profit and economic activity of PE "Transvit-Stroy".

The subject of the study is the formation, distribution and use of enterprise profits.

The main purpose of this work is to analyze the formation, distribution and use of the profits of PE "Transvit-Stroy" and to develop ways to improve the management of the enterprise's profits.

According to the goal set, the following tasks were solved in the work: the theoretical foundations of the formation, distribution and use of the enterprise's profit were considered; the essence of the concepts of "profit" was clarified, the evolution of the category "profit", its classification, principles of distribution and use were studied; analyzed the state and prospects for the development of the transport industry in Ukraine; the organizational and legal foundations of the enterprise's activities are considered; the analysis of the main economic and financial indicators of the activity of the PE "Transvit-Stroy", the state of labor protection at the enterprise was carried out.

Ways to improve the management of the profit of the enterprise, proposed for implementation, were developed on the basis of an analysis of the formation, distribution and use of profits by PE "Transvit-Stroy".

Key words: profit, income, financial result, sources of profit formation, profit distribution.

ЗМІСТ

Вступ	8
Розділ 1. Теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства.....	10
1.1. Еволюція категорії «прибуток», сутність та класифікація прибутку.....	10
1.2. Формування та розподіл прибутку підприємства.....	20
1.3. Оцінювання ефективності розподілу та використання прибутку підприємства	27
Розділ 2. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ПП «Трансвіт-Буд».....	38
2.1. Стан та перспективи розвитку транспортної галузі України.....	38
2.2. Організаційно-правові основи функціонування ПП «Трансвіт-Буд».....	44
2.3. Аналіз економічних та фінансових показників діяльності підприємства.....	50
2.4. Стан охорони праці на підприємстві.....	56
Розділ 3. Аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд».....	65
3.1. Аналіз формування прибутку підприємства.....	65
3.2. Аналіз розподілу та використання прибутку підприємства	74
3.3. Шляхи вдосконалення управління прибутком підприємства.....	78
Висновки та пропозиції.....	86
Глосарій.....	91
Список використаних джерел.....	97
Додаток А. Фінансова та статистична звітність за 2018 рік	104
Додаток Б. Фінансова та статистична звітність за 2019 рік	118
Додаток В. Фінансова та статистична звітність за 2020 рік	130
Додаток Г. Ілюстративний матеріал	144

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Прибуток – один з основних показників діяльності підприємства. Збільшення його розміру є однією з головних задач більшості вітчизняних підприємств. Саме тому прибуток є об'єктом управління та джерелом розвитку підприємства.

Не дивлячись на важливість прибутку, наразі відсутній єдиний підхід до визначення його економічної сутності. Основною причиною різних трактувань є розбіжність поглядів на питання про природу виникнення та особливості формування прибутку. Спробу розкрити сутність прибутку робили такі класики політекономії, як Д. Мілль, Д. Рікардо, Н. Сеніор, С. Сісмонді, А. Сміт, Ж.-Б. Сей, І. Фішер та ін.

Теоретичні та практичні аспекти формування і використання прибутку підприємств розглянуті в працях вітчизняних та зарубіжних науковців О.Д. Верхоглядова, О.А. Зінченка, І.М. Єпіфанова, М.П. Матинюка, А.М. Поддєрьогіна, Т.О. Примак та ін. Ними зроблено значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ визначення сутності прибутку і процесів його формування та використання.

Ефективність господарської діяльності підприємства залежить не лише від розміру отриманих фінансових результатів, а і від розподілу та використання чистого прибутку. Функції розподілу та використання прибутку підприємства є основними складовими системи управління ним.

Саме тому обрана тема кваліфікаційної роботи бакалавра є актуальною у сучасних умовах господарювання.

Мета і завдання дослідження. Основна мета даної роботи полягає у аналізі формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд» та розробці шляхів вдосконалення управління прибутком підприємства.

Об'єктом дослідження є прибуток та господарська діяльність ПП «Трансвіт-Буд».

Предметом дослідження є формування, розподіл та використання прибутку підприємства.

Відповідно до поставленої мети у роботі потрібно вирішити наступні завдання:

- розглянути теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства;
- дослідити еволюцію категорії «прибуток»;
- з'ясувати сутність поняття «прибуток», його класифікацію;
- розглянути основні принципи розподілу та використання прибутку підприємства;
- проаналізувати стан та перспективи розвитку транспортної галузі України;
- розглянути організаційно-правові основи діяльності ПП «Трансвіт-Буд»;
- здійснити аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності підприємства за 2018-2020 роки,
- проаналізувати стан охорони праці на підприємстві;
- провести аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд»;
- запропонувати шляхи вдосконалення управління прибутком підприємства.

Дослідження, проведені в даній роботі, висновки та пропозиції, ґрунтуються на практичному аналізі роботи ПП «Трансвіт-Буд» і можуть бути запропоновані для впровадження на даному підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Еволюція категорії «прибуток», сутність та класифікація прибутку

Прибуток – один з основних показників діяльності підприємства. Збільшення його розміру є однією з головних задач більшості вітчизняних підприємств. Саме тому прибуток є об'єктом управління та джерелом розвитку підприємства [29].

В сучасних умовах важливість прибутку підприємства важко переоцінити (рис. 1.1)

Рисунок 1.1 – Значення прибутку в ринковій економіці

Іноді поняття «прибутку» ототожнюють з поняттям «доходу». Але треба знати, що «дохід» ширше поняття «прибуток». Дохід переважно використовується на загальноекономічному та побутовому рівнях.

Дохід – це загальна сума грошових надходжень підприємства від реалізованої продукції, виконаних робіт або послуг. В той час як прибуток підприємства є складовою частиною доходу, що залишається після

відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства. Він характеризує перевищення надходжень над витратами підприємства [39].

Розглянемо сутність категорії «прибуток». Для цього ознайомимося із трактуванням цієї категорії різними науковцями-економістами (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Трактування сутності категорії «прибуток»

Автор	Трактування
Міжнародні стандарти фінансової звітності	Прибуток - залишкова вартість після вирахування витрат (включаючи коригування на капітальний ремонт, якщо необхідно), отримана з доходів від капітального ремонту на початку періоду.
Банківська енциклопедія	Прибуток - одна з форм вартості додаткового продукту, яка виступає як різниця між продажною ціною продукту і вартістю його відтворення.
А. Поддєрьогін	Прибуток розглядається в трьох основних аспектах: - «Прибуток як вираз результату фінансово-господарської діяльності компанії і винагороду за бізнес-ризик; - Прибуток як вираз ефективності управління операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю компанії ; - Прибуток як джерело власного фінансування.
А.Сміт Д.Рікардо	Прибуток - це природний результат продуктивності капіталу, як винагороду капіталіста за його працю і ризик, як відрахування з частини неоплаченої праці робітника.
К Маркс	Прибуток складається з перевищення вартості товарів над витратами виробництва, тобто перевищення загальної кількості праці, що міститься в товарах, над кількістю оплаченої праці, що міститься в них.
І.О. Бланк	Прибуток - виражена в грошах чистий прибуток підприємця від вкладеного капіталу, яка характеризує його компенсацію за ризик ведення бізнесу, який представляє собою різницю між загальним доходом і загальними витратами на здійснення цієї діяльності.
Ф.Х.Найт	Прибуток - результат вирахування з вартості, реалізованої при продажу продукту, значень усіх факторів виробництва, які дозволяють оцінювати, чи іншої частини продукту після поставки елементів виробництва з усього, що вони вклали в конкурентне середовище. механізм.
С.Ф. Покропивний, Л.І. Шваб Н.М.Бондар	Прибуток - це частина продажів, яка залишається після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробничою і торговою діяльністю компанії.
О.О. Гетьман В.М.Шаповал	Прибуток - це різниця між продажною ціною і вартістю виробництва (товарів, робочої сили, послуг), між сумою отриманої виручки та сумою витрат на виробництво і продаж продукції.

У науковій літературі одні автори розглядають прибуток з точки зору заробітної плати, відсотків і ренти; інші стверджують, що це відсотки на

капітал. У літературі епохи марксизму прибуток розглядається як перетворена форма доданої вартості, створеної за рахунок агентської роботи. У Сполучених Штатах та інших країнах з розвиненою економікою існує поширене уявлення про те, що прибуток - це нагорода за підприємницькі навички. У цьому випадку, на думку більшості авторів, основним джерелом доходу є капітал [66].

Проведений аналіз показав, що розвиток поглядів на природу прибутку починається з появою меркантилізму, найбільш яскравим представником якого в Англії був Т. Мен. Прихильники цього руху розглядали зовнішню торгівлю як джерело доходу. Вони визначали прибуток як різницю між продажною і купівельною вартістю товарів [66].

З появою у XVII столітті класичної школи політичної економії, заснованої Вільямом Петті, з'явилося твердження про походження прибутку «виробництва», джерелом якого є праця, а не цикл виробництва. Петті вважав, що додатковий продукт використовують його власники в своїх інтересах. Це пояснюється тим, що в процесі своєї праці працівник отримує не всю створену ним цінність, а лише мінімум засобів до існування[66].

В. Петті не розглядав прибуток як окрему категорію, а пов'язував її з рентою, яка враховувалася в двох її проявах: рента з землі і рента з грошей (відсотків), які були основною формою додаткового продукту. Таким чином, В. Петті і його найближчі послідовники приходять до висновку, що прибуток у вигляді ренти і відсотків виникає в результаті створення додаткового продукту за рахунок праці. Вже у XVIII столітті на базі вчення В. Петті розвивалася школа фізіократів, дослідження якої були спрямовані в області виробництва. Вони стверджували, що прибуток приносить лише сільське господарство. Основною формою доданої вартості є базова рента, яку фізіократи ототожнюють з «чистим продуктом», який є результатом додаткової праці робітника [66].

Найвидатнішим прихильником класичної економічної теорії XVIII століття став Адам Сміт. Теорія прибутку А. Сміта стверджує, що лише виробництво є первинним джерелом прибутку [66].

У своїй праці «Дослідження природи та причини багатства», яка була опублікована в 1776 році А. Сміт розробив основні концепції трудової теорії вартості. Він стверджував, що прибуток – це продукт праці, присвоєний власником засобів виробництва і зазначає, що «цінність, яку робітники додають до матеріалів, зводиться до двох частин, одна з яких сплачує їм винагороду, а інша - прибуток роботодавця від всієї суми у вигляді матеріалів і оплати праці» [66].

А. Сміт також зазначає, що «окупність інвестицій визначається вартістю капіталу, витраченого на працю, і принципово відрізняється від оплати праці». Ще одним ціновим фактором, що визначає мінову вартість товарів, крім праці і прибутку, є рента. На цій підставі автор приходиться до висновку, що заробітна плата, рента і прибуток є трьома основними джерелами доходу і мінової вартості.

Давид Рікардо, представник класичної політичної економії, був прихильником і послідовником теорії вартості праці А. Сміта. Як і останній, Д. Рікардо стверджував, що прибуток створюється лише працею. Тобто дохід і заробітна плата не є джерелами, а виступають компонентами цінності, що створюються працею. На підставі аналізу співвідношення прибутку до заробітної плати, Д. Рікардо приходиться до висновку, що зростання заробітної плати призводить до зниження прибутку і, навпаки, збільшення прибутку відбувається за рахунок більш низької заробітної плати [12].

Погляди А. Сміта і Д. Рікардо стали базисом концепції продуктивності капіталу, за якою прибуток є результатом заміни людської праці капіталом і виконання таких завдань, які людська праця виконати не може. Теорія формування прибутку А. Сміта і Д. Рікардо стала основою теорії вартості праці, яка в той час ще не була затверджена як цілісна концепція прибутку. В майбутньому концепція продуктивності капіталу переросте в теорію трьох факторів виробництва – праці, капіталу і землі, основоположником якої був Ж.Б.Сей [12].

З середини IX століття формується теорія створення вартості Карла Маркса. У вигляді трансформованої форми створення вартості, прибуток

виступає мотивом капіталістичної діяльності та показником ефективності розвитку капіталістичного виробництва. Прибуток розглядається як перевищення доходу над вартістю капіталу, який безкоштовно використовується власниками засобів виробництва.

К. Маркс розглядав прибуток як додатковий продукт, який створюється в сфері виробництва і реалізується в сфері обігу. Перетворення доданої вартості в прибуток засноване на тому факті, що капіталіст авансує свій капітал не лише для найму працівників, але і для придбання засобів виробництва, без яких процес виробництва і створення вартості неможливі. Отже, К. Маркс стверджує, що «додаткова вартість як продукт усього авансованого капіталу набуває перетворену форму прибутку» [66].

Отже, за К.Марксом прибуток є результатом експлуатації найманої праці капіталом, а відносини «капіталіст-найманий робітник» складають основу відносин капіталістичного суспільства. Цікавим є те, що і марксистська теорія прибутку, що заснована на експлуатації праці капіталом, так і інші теорії «засобів виробництва» того часу, зводилися до трактування категорії «прибуток» переважно як оплати кваліфікованої праці менеджерів, тобто як різновид заробітної плати. Отже, ми бачимо, що до ХХ століття в науковому суспільстві не існувало самостійної теорії прибутку[66].

Лише у ХХ столітті починається процес формування незалежної теорії прибутку, яка включає три основних джерела її створення (рис. 1.2).

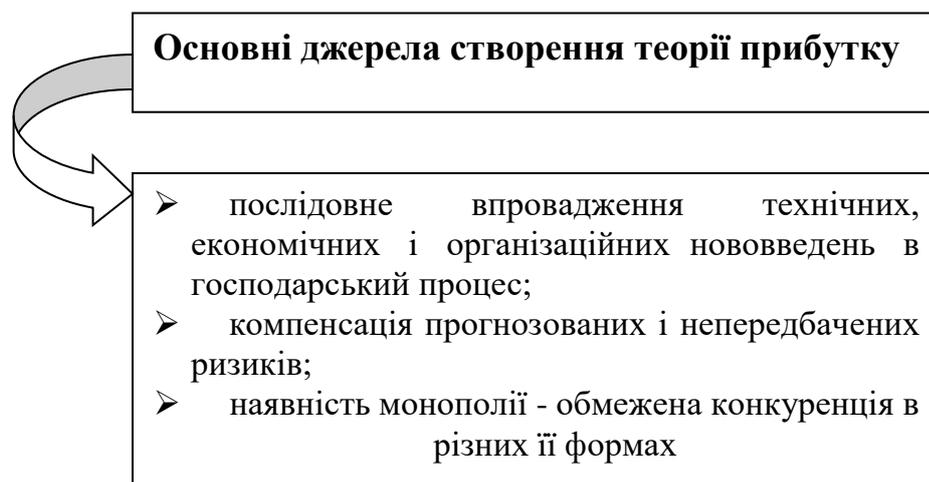

Рисунок 1.2 – Основні джерела створення теорії прибутку

Суспільне визнання того часу отримала теорія прибутку Й. Шумпетера. У своїй роботі «Теорія економічного розвитку» автор запропонував теорію прибутку в результаті інновацій. Це перша наукова концепція, у якій введено поняття новатора, винахідника, що реалізує нові комбінації різних факторів виробництва, а саме, інновації. Й. Шумпетер розглядав інновації як зміни в комерційній і фінансовій складових діяльності, тобто відкриття нових ринків і джерел сировини, створення нового продукту, а також революційні зміни в технології виробництва. На думку Й. Шумпетера, прибуток є винагородою за підприємницьку діяльність, тобто цінним виразом того, що створюється або реалізується підприємцем.

Теорія прибутку розроблена Ф. Найтом, який пов'язує походження прибутку з підприємницькою діяльністю, але з іншим аспектом – з фактором підприємницького ризику. У своїй теорії він розрізняє два типи ризику: ризик, який може бути розрахований і від якого може бути застрахований підприємець, і непередбачуваний ризик, тобто той, який неможливо розрахувати (фактор невизначеності). За теорією Ф. Найта невизначеність і прибуток нерозривно пов'язані. За його концепцією прибуток виступає як винагорода підприємця за прийняття рішень у невизначених умовах [63].

Послідовники попередніх теорій визначають вже прибуток як категорію добробуту, тобто як ступінь, в якій підприємницька одиниця поліпшила свій добробут за певний період часу. За теорією Дж. Хікса «мета визначення доходу на практиці – дати людям уявлення про те, скільки вони можуть витратити на споживання, не стаючи біднішими». Відповідно до цього, дохід людини слід визначати як максимальну суму, яку він може витратити протягом тижня, за умови, що його добробут не знизиться до кінця тижня в порівнянні з її початком [63].

Експерти Американського інституту бухгалтерів стверджують, що «прибуток ... – це вартість, отримана шляхом вирахування вартості проданих товарів, інших витрат і збитків з доходу або прибутку ...» [63]. Експерти Американського інституту дипломованих бухгалтерів вважають, що «чистий

прибуток (чистий збиток) – це перевищення (дефіцит) доходів над витратами за період ...».

На сучасному етапі економічного розвитку прибуток від економічної діяльності також розуміється більшістю економістів як перевищення доходів над витратами [19].

Ці визначення характеризують лише кількісну сторону прибутку, який заснований на порівнянні доходів і витрат. Економічний зміст прибутку у цьому випадку не розглядається.

Отже, розглянувши еволюцію категорії «прибуток», можна стверджувати, що майже всі підходи до її визначення зводяться до визначення сутності прибутку як матеріальної вигоди, яку суб'єкт господарювання отримує як результат здійсненої діяльності. Такою діяльністю може бути виробнича, торговельна, діяльність у сфері послуг тощо. Розглянемо існуючу на даний момент класифікацію прибутку (рис. 1.3).

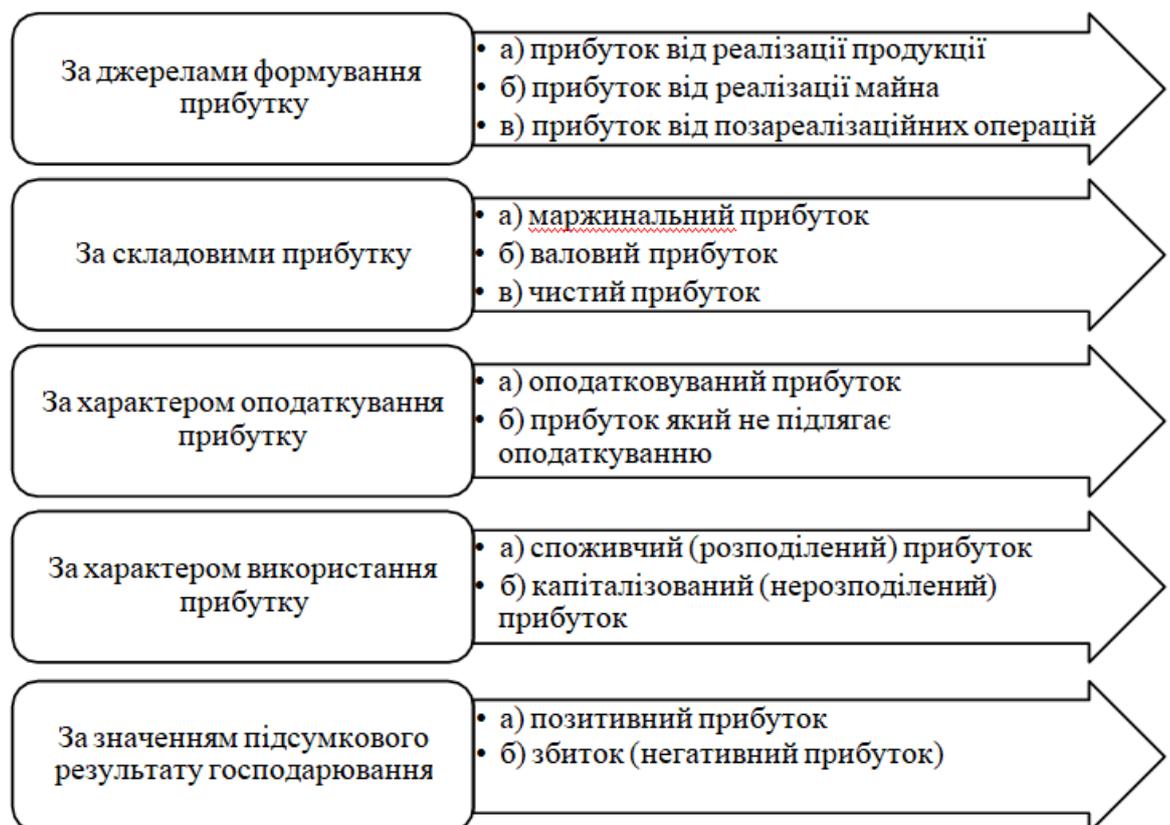

Рисунок 1.3 – Класифікація прибутку за основними ознаками [39]

На основі підрахованого прибутку різними способами (визначаємо різні його види) можна провести аналіз роботи підприємства, визначитись із проблемами та перспективами подальшого розвитку. Кожен із видів прибутку показує особливості діяльності компанії [79]. Розглянемо чотири найважливіші види прибутку та порядок їх визначення.

Валовий прибуток характеризує ефективність виробничих процесів підприємства. Його отримують за результатами основної діяльності (рис.1.4).

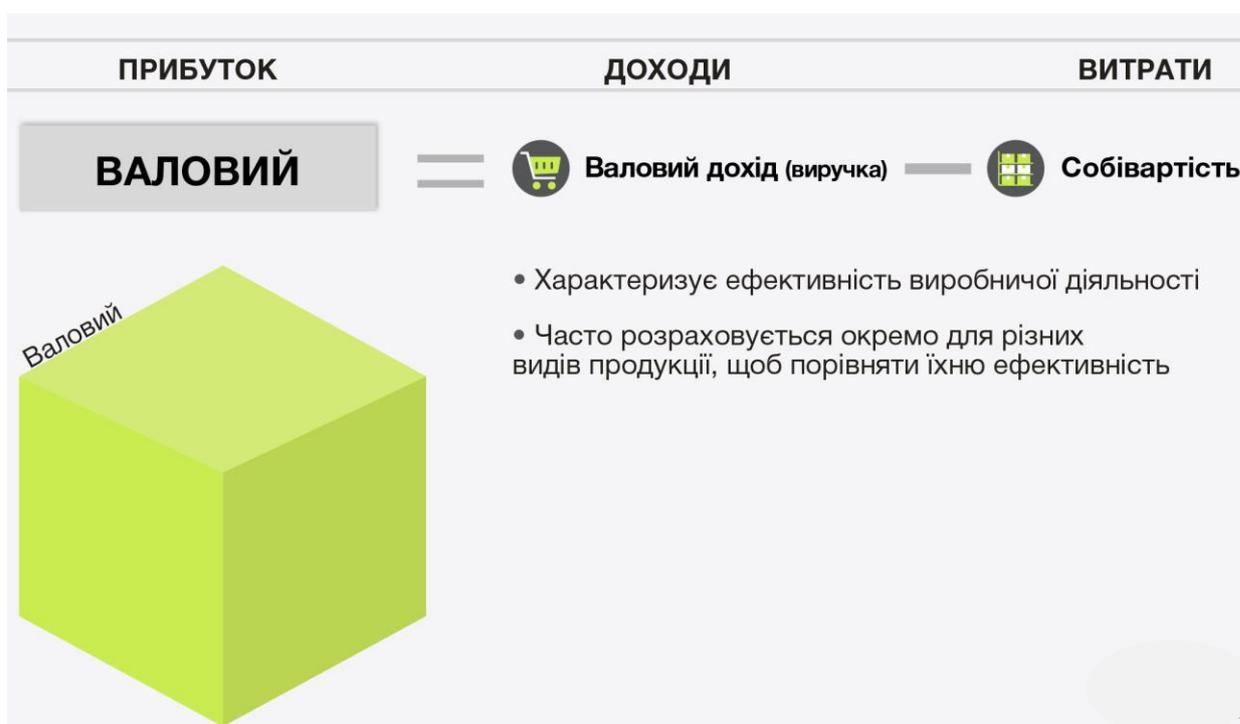

Рисунок 1.4 – Валовий прибуток та порядок його визначення

Операційний прибуток показує наскільки ефективна операційна діяльність підприємства. Розмір операційного прибутку менше ніж валового, саме за ним можна дізнатися скільки від нього займає процес функціонування підприємства (рис.1.5).

Рисунок 1.5 – Операційний прибуток та порядок його визначення

Чистий прибуток – це саме той вид прибутку, що показує ефективність господарської діяльності підприємства в цілому (рис. 1.6).

Рисунок 1.6 – Чистий прибуток та порядок його визначення

Це те, заради чого бізнес функціонує. Якщо чистий прибуток має позитивне значення, то діяльність прибуткова, а значить всі витрати на її здійснення не лише окупаються, а і залишається певна сума коштів, яка може бути направлена на розвиток підприємства. Від'ємне значення цього показника свідчить про збиткову діяльність і необхідність розробки заходів щодо покращення результатів діяльності підприємства [79].

За розміром EBITDA (рис. 1.7) можна порівнювати ефективність діяльності різних підприємств, що належать одній галузі. Даний показник є цікавим для інвесторів. Цей вид прибутку використовується для оцінки конкурентоздатності бізнесу, для розуміння який результат отримує підприємство від своєї діяльності, не враховуючи змінних витрат, тобто витрат на його обслуговування [79].

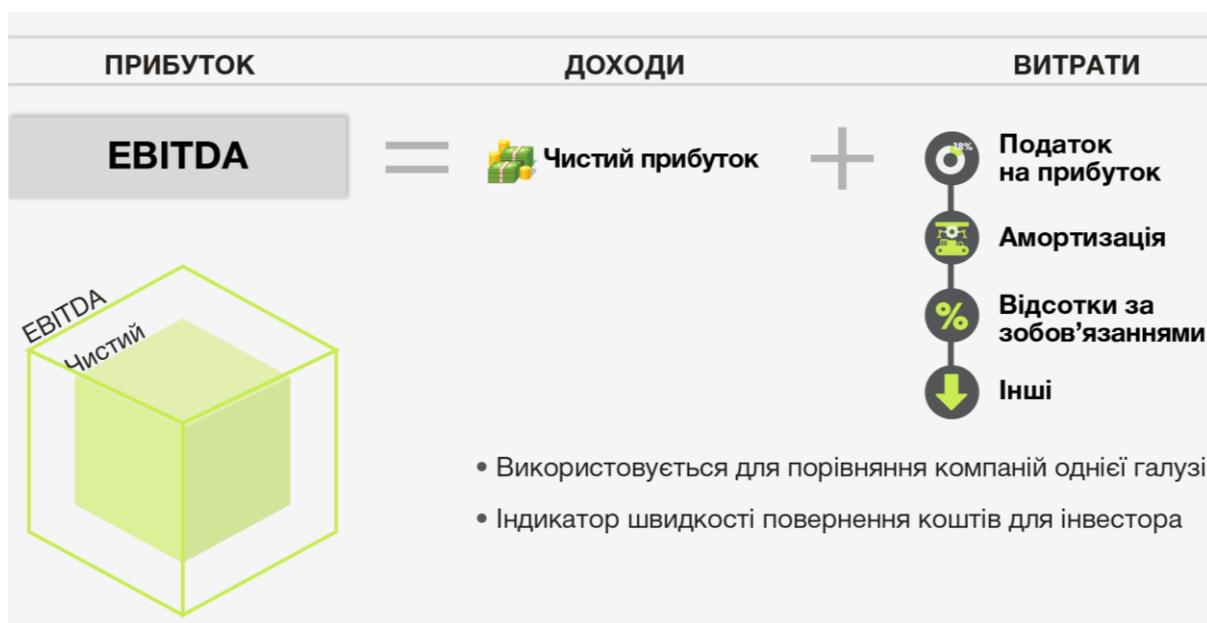

Рисунок 1.7 – EBITDA та порядок його визначення

Існують ще декілька систем класифікації прибутку підприємства, що зустрічаються у науковій літературі. Розглянемо джерела формування прибутку підприємства.

1.2. Формування та розподіл прибутку підприємства

Джерела формування прибутку підприємства в сучасних умовах є одним із найважливіших питань. Дана інформація дозволить проаналізувати фінансовий стан підприємства, а у разі необхідності визначити напрямки його поліпшення [11].

На механізм формування фінансових результатів підприємства суттєвий вплив здійснюють особливості господарської діяльності, а саме, сфера діяльності. Розглянемо джерела та особливості формування фінансових результатів підприємств у різних сферах діяльності (табл. 1.2) [9].

Таблиця 1.2 – Джерела та особливості формування фінансових результатів підприємств у різних сферах діяльності

Сфера діяльності	Джерела прибутку формування	Особливості формування прибутку
Виробництво	Виробництво продукції та реалізація	Прибуток формується за рахунок виробництва (продажу) товарів, а також інших видів діяльності.
Торгівля	Торгівля товарами	
Послуги	Надання послуг	
Банківська (фінанси) діяльність	Доходи від операцій з цінними паперами, кредитування фізичних та юридичних осіб	Прибуток формується з курсової різниці, різниці у вартості цінних паперів, залежно від положення на ринку, рівня процентних ставок по кредитах і депозитах.
Страхова діяльність	Страхування майна, відповідальності, здоров'я та життя	Формування прибутку залежить від суми страхових внесків і кількості страхових виплат, які підлягають виплаті

Отже, ми бачимо, що сфера діяльності є одним із чинників, які впливають на формування доходів підприємства та піддаються управлінню при ефективному підході.

Основним джерелом формування прибутку виступають результати виробництва та збуту, а також фінансова та інша підприємницька діяльність, що не заборонена законом. Під формуванням прибутку розуміється його створення в процесі господарської діяльності підприємства. Існує два

підходи формування прибутку підприємства: бухгалтерський і економічний [14]. Відмінності між даними підходами зображені на рисунку 1.8.

Рисунок 1.8 – Підходи до формування прибутку підприємства

Економічний підхід – формування прибутку відбувається як різниця між виручкою від реалізації та поточними витратами виробництва (реалізації), враховуючі витрати втрачених можливостей, де альтернативний відсотковий дохід на капітал є їх основою (рис. 1.9).

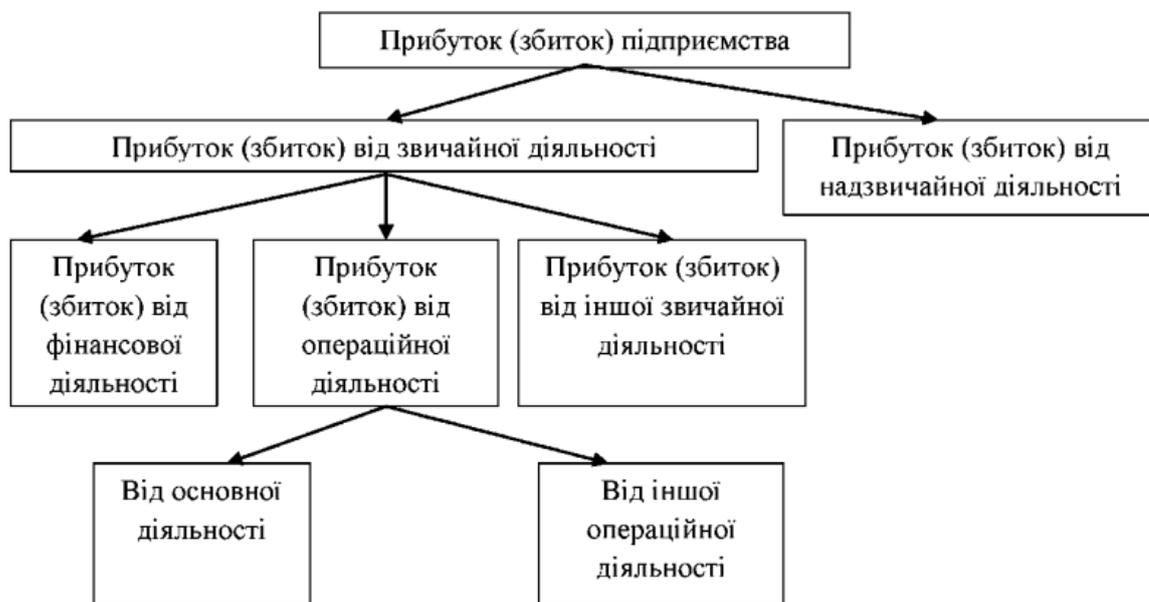

Рисунок 1.9 – Загальна схема формування прибутку підприємства

Прибуток від звичайної діяльності становить близько 95% від загального прибутку, отриманого підприємством. Найбільша частка прибутку від звичайної діяльності припадає на прибуток від операційної діяльності підприємства – реалізація продукції, робіт, послуг [11].

Прибуток від іншої операційної діяльності складається з прибутку від реалізації оборотних активів – запасів сировини, напівфабрикатів, незавершеного виробництва тощо, продажу іноземної валюти, доходу від операційної оренди та інших операцій підприємства, які не належать до фінансової або інвестиційної діяльності [22].

Бухгалтерський підхід – формування прибутку підприємства, відбувається як різниця між виручкою від реалізації продукції (товарів, послуг) та поточними витратами виробництва. За даними бухгалтерського обліку, схема формування прибутку дещо інша (рис. 1.10).

На формування прибутку як фінансового показника підприємства, що відбивається в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; розрахунок вартості продукції (робіт, послуг); загальні витрати; визначення прибутку (збитків) від фінансових операцій та іншої діяльності [24].

Чим нижче виробничі витрати, тим вище прибуток і навпаки. Кількісний прибуток – це різниця між доходом від продажу товарів і загальною вартістю їх виробництва [42]. У ринковій економіці він функціонує як безпосередня мета виробництва на корпоративному рівні. Таким чином, основне завдання будь-якого бізнесу – максимізація прибутку, і в той же час це провідний, незмінний спосіб підвищення ефективності виробництва, підвищення добробуту і поліпшення соціального клімату в суспільстві.

Прагнення максимізувати прибуток орієнтує виробників на збільшення виробництва товарів, необхідних споживачу, і в той же час на зниження виробничих витрат. З розвитком конкуренції досягається не тільки мета підприємництва, але й задоволення суспільних потреб [26].

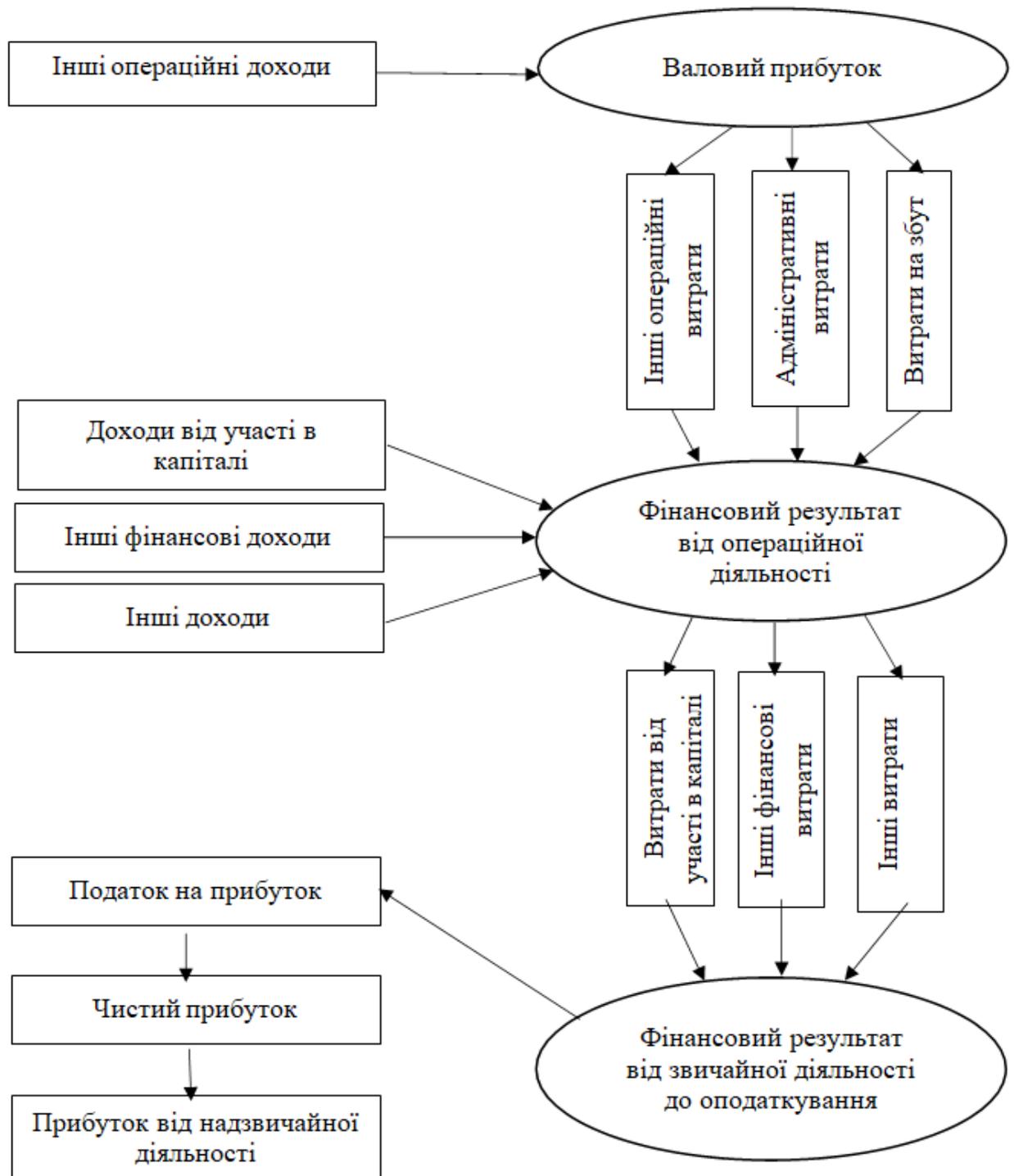

Рисунок 1.10 – Механізм формування прибутку підприємства (бухгалтерський підхід) [14]

Розподіл та використання прибутку є важливим економічним процесом, який одночасно відповідає потребам підприємства та приносить дохід суб'єктам господарювання. Механізм розподілу прибутку повинен бути розроблений таким чином, щоб сприяти підвищенню ефективності виробництва. Однією з основних проблем розподілу прибутку є оптимальне

співвідношення частки прибутку, що накопичується в доходах бюджету і є доступною для господарських одиниць [33].

Існує потреба у чіткій системі розподілу прибутку, особливо на етапі формування чистого прибутку, тобто тоді, коли прибуток, доступний для цього.

У працях дослідника О.В. Павловські [60], відображено наступні принципи розподілу прибутку:

1) прибуток, отриманий підприємством від виробничої, економічної та фінансової діяльності, розподіляється між державою та компанією як економічною одиницею;

2) прибуток держави надходить у відповідні домогосподарства у вигляді податків і зборів, податкові ставки яких можуть бути довільно змінені. склад і ставки податку, метод розрахунку та відрахування до бюджету визначаються законодавством;

3) розмір прибутку підприємства, який йому доступний після сплати податку, не повинен зменшувати його зацікавленість у збільшенні обсягу виробництва та покращенні результатів виробництва, а також економічної та фінансової діяльності;

4) прибуток, що залишається у підприємства, спочатку використовується для накопичення з метою забезпечення її подальшого розвитку, а в іншому випадку -лише для споживання.

Підприємство отримує прибуток і вирішує проблему його використання. Тип напряму розподілу прибутку відображає стратегічні цілі підприємства. Розподіл прибутку є невід'ємною та неперервною частиною розподільчих відносин і, можливо, найважливішою разом із розподілом доходу особи [27].

На рисунку 1.11 представлено основні напрями розподілу прибутку підприємства.

Рисунок 1.11 – Напрями розподілу прибутку

У процесі розподілу прибутку можна виділити два етапи.

На першому етапі відбувається учасниками розподілу є держава та само підприємство. У результаті розподілу кожен із учасників отримує свою частку прибутку [43]. На пропорції розподіленого прибутку між державою (бюджетом) і підприємством впливають кілька чинників. Переважну роль при цьому відіграє податкова політика держави. Це реалізується в кількості податків, що сплачуються за рахунок прибутку, у визначенні об'єктів оподаткування, ставок оподаткування, у порядку надання податкових пільг.

На другому етапі відбувається розподіл частини прибутку, що залишилася у розпорядженні підприємства після здійснення платежів до бюджету. Цією частиною є чистий прибуток. В умовах ринкової економіки суб'єкти господарювання можуть самостійно обрати політику розподілу чистого прибутку.

Держава не має права втручатися у процес розподілу чистого прибутку, він може бути використаний для задоволення потреб підприємства. Прибуток може бути спрямований на формування фінансових результатів держави, фінансування бюджетних видатків через відрахування у державний бюджет. Крім того прибуток є джерелом формування фінансових ресурсів безпосередньо самих підприємств, тобто є об'єктом розподілу [50].

Головні принципи розподілу чистого прибутку відображені у статуті підприємства. Фактично розподіл здійснюється відповідно до поточної та стратегічної політики, що визначається підприємством. Як правило, одна частина прибутку використовується на виплату дивідендів, а друга – на

розширення та оновлення виробництва, фінансові інвестиції, придбання нерухомості, створення та поповнення резервних фондів підприємства, соціальні програми [67].

Нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, яка залишилася в розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби.

Структурно-логічна схема розподілу і використання прибутку відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку представлена на рисунку 1.12

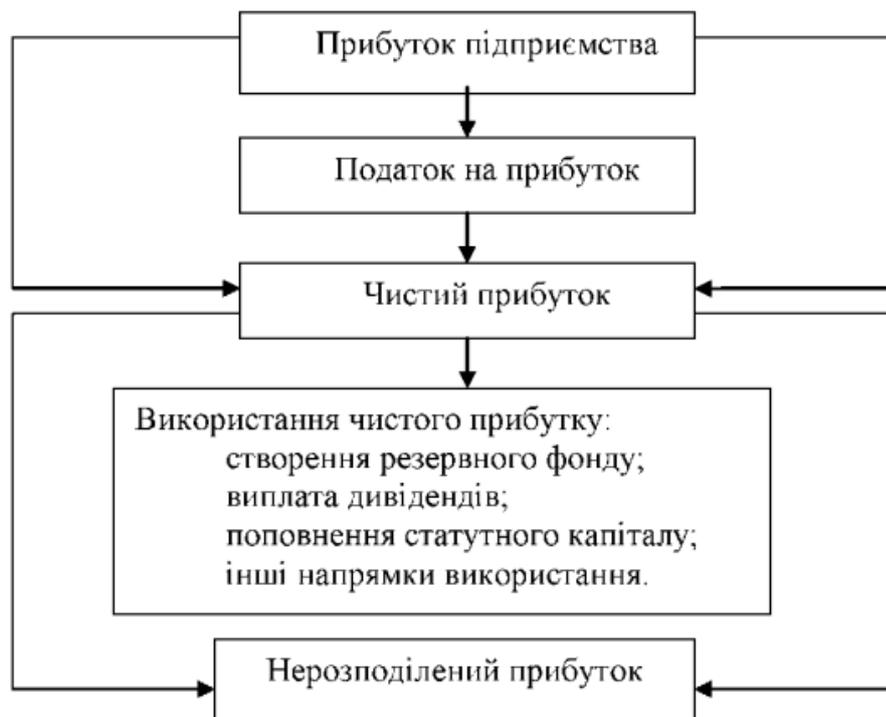

Рисунок 1.12 – Структурно-логічна схема розподілу і використання прибутку відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку

Підприємства в результаті своєї діяльності можуть зазнавати збитків. Сума непокритого збитку зменшує власний капітал підприємства. Саме це ще раз підтверджує актуальність питання формування, розподілу та використання прибутку підприємства.

1.3. Оцінювання ефективності розподілу та використання прибутку підприємства

Вивчення концепції прибутку, специфіки формування та розподілу є важливим на підприємствах.

Всі показники, які характеризують фінансові результати підприємства можна звести у дві групи:

1. Абсолютні показники (показники вартісного виміру фінансових результатів);
2. Відносні показники (показники рентабельності).

Цю групу, залежно від потреб дослідження можна розділити на наступні підгрупи:

- показники рентабельності продукції;
- показники рентабельності продаж;
- показники рентабельності капіталу;
- показники рентабельності різних видів діяльності.

Прибуток – один з основних показників діяльності підприємства. але прибуток сам по собі не є показником, що характеризує рівень ефективності господарської діяльності. Його абсолютне значення необхідно співставляти із кількістю ресурсів, що були задіяні у виробництві. Саме це співвідношення і є показником рентабельності [72].

Рентабельність – це відносний показник ефективності діяльності підприємства, котрий у загальній формі обчислюється як відношення прибутку до витрат (ресурсів).

Рентабельність має кілька модифікованих форм залежно від того, які саме прибуток і ресурси (витрати) використовують у розрахунках (табл. 1.3).

Таким чином, показники рентабельності є узагальнюючими показниками що характеризують ефективність господарської діяльності підприємства, і чим вище значення даних відносних показників тим ефективніше здійснює свою діяльність підприємство. Але як і будь які інші показники, коефіцієнти рентабельності знаходяться в постійній динаміці.

Таблиця 1.3 – Показники рентабельності підприємства

Назва	Характеристика	Формула
1	2	3
Рентабельність активів ($P_{акт}$)	показує наскільки ефективно підприємство використовує наявні активи для отримання прибутку, тобто показує, який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в активи підприємства	$P_{акт} = \frac{П_з}{СА} \cdot 100\%$; де $П_з$ — загальний прибуток підприємства; $СА$ — середньорічна вартість активів, грн.
Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$)	відображає ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів та характеризує ефективність використання підприємством власного капіталу тобто характеризує розмір прибутку, одержаний на кожен гривню власних коштів	$P_{вк} = \frac{П_ч}{К_в} \cdot 100\%$; де $К_в$ — власний капітал підприємства; $П_ч$ — чистий прибуток
Рентабельність акціонерного капіталу ($P_{ак}$)	відображає верхню межу дивідендів на акції	$P_{ак} = \frac{П_ч}{К_{ст}} \cdot 100\%$; де $К_{ст}$ — статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій)
Рентабельність виробництва	характеризує ефективність витрат на її виробництво. Також характеризує, на скільки вигідно підприємству виготовляти продукцію	$P_{пр}^{заг} = \frac{П_з}{ВВ_з} \cdot 100\%$; $ВВ_з$ — витрати на виробництво продукції, грн.
Рентабельність продукції	характеризує загальну ефективність витрат на її виробництво і збут.	$P_{РП}^{заг} = \frac{П_з}{РП} \cdot 100\%$ $P_{пр}^ч = \frac{П_ч}{РП} \cdot 100\%$; $РП$ — обсяг реалізованої продукції, грн.
Валова рентабельність основної діяльності	характеризує загальну ефективність від основної діяльності підприємства	$P_{од} = \frac{П_{од}}{Соб} \cdot 100\%$; де $П_{од}$ — валовий прибуток, тис. грн.; $Соб.$ — собівартість реалізованої продукції, грн.

Рентабельність операційної діяльності	характеризує загальну ефективність від операційної діяльності підприємства	$P_{zd} = \frac{\Pi_{zd}}{OB} \cdot 100\%$; де Π_{zd} – прибуток від звичайної діяльності, грн.; OB – операційні витрати, грн.
Рентабельність господарської діяльності	для загальної оцінки ефективності підприємницької діяльності	$P_{zd} = \frac{\Pi_{zd}}{OB} \cdot 100\%$; де Π_{zd} – прибуток від господарської діяльності грн.
	для оцінки ефективності підприємницької діяльності для власника	$P_{zd} = \frac{ЧП}{OB} \cdot 100\%$; де $ЧП$ – чистий прибуток від господарської діяльності, грн.

На основі досліджень Л.І. Есманова [63] відобразимо схематично методологію, яка включає послідовність етапів оцінки формування та розподілу прибутку (рис. 1.13).

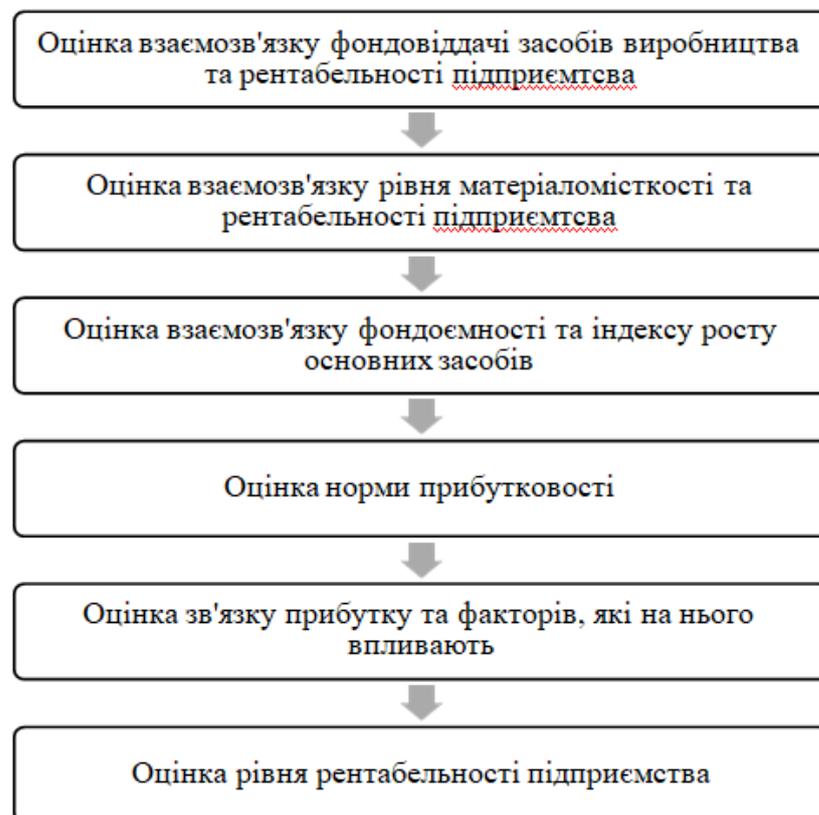

Рисунок 1.13 – Етапи оцінки ефективності формування і розподілу прибутку

Основними цілями методології є аналіз та оцінка нових тенденцій на основі вивчення характеристик формування та розподілу прибутку.

Комплексна технологія даного процесу складається з наступних етапів [76]:

1. Оцінка взаємозв'язку між ефективністю використовуваних основних фондів (як основи технічного перетворення підприємства) у вигляді фондоддачі основних фондів (як фактор руху прибутку та рентабельності). На основі отриманих даних відображається коефіцієнт лінійної кореляції фондоддачі засобів виробництва та рентабельності великих підприємств.

2. Оцінка взаємозв'язку між технічним переоснащенням: питоме споживання матеріальних ресурсів, прибутковість великих компаній; розраховується коефіцієнт лінійної кореляції витрати матеріалу та рентабельності великих компаній.

3. Оцінка взаємозв'язку між технічним переоснащенням (фондомісткістю) та індексом приросту основних фондів як основою зростання прибутку великих компаній. Обчислюється коефіцієнт лінійної кореляції між фондомісткістю та індексом приросту основних фондів.

4. Оцінка норми прибутковості. Проводиться обчислення середнього значення норми прибутку для всієї галузі, а також для всієї структури ринку, включаючи кількагалузей.

5. Оцінка взаємозв'язку між прибутком підприємства та чинниками, що впливають на них, проводиться обчислення коефіцієнту лінійної кореляції чистого прибутку та чинників, що впливають на прибуток. Серед основних факторів зміни прибутку виділено такі: обсяг виробництва, ціна реалізації, загальна вартість підприємства, величина витрат на оплату праці, обсяг інвестицій у засоби виробництва, фізичне та моральне погіршення засобів підприємства виробництво.

6. Оцінка прибутковості підприємства. Визначення середніх показників рентабельності продажів, рентабельності інвестицій та рентабельності власного капіталу за галузями та типом ринкової структури.

Ефективність господарської діяльності підприємства залежить не лише від розміру отриманих фінансових результатів, а і від розподілу та використання чистого прибутку. Функції розподілу та використання прибутку підприємства є основними складовими системи управління ним [52].

Основними завданнями управління розподілом прибутку господарюючого суб'єкта є:

- забезпечення повного та ефективного використання власних інвестиційних ресурсів;
- забезпечення ефективного використання прибутку, який спрямований на матеріальне стимулювання працівників;
- забезпечення повного та ефективного використання прибутку, що спрямований на соціальний розвиток колективу підприємства.

В процесі розподілу прибутку необхідно досягти органічного поєднання інтересів підприємства, суспільства загалом і конкретних працівників [51]. Реалізація цього зумовлює такі принципи розподілу та використання прибутку:

- першочергове виконання фінансових зобов'язань перед суспільством в особі держави;
- використання прибутку на матеріальне стимулювання працівників;
- використання прибутку на задоволення соціально-культурних потреб.

Однією з вихідних умов, які визначають методологічні засади розподілу та використання прибутку є необхідність врахування факторів його формування в розрізі аналізу історично сформованих моделей, які наведені в таблиці 1.4.

При визначенні напрямів розподілу прибутку домінував нормативний метод, причому нормативи мали однаковий характер для всіх підприємств об'єднання чи галузі [51].

Таблиця 1.4 – Характеристика факторів формування прибутку, цілей та напрямів його розподілу в умовах командно-адміністративної та ринкової економіки

Порівняльна ознака	Командно-адміністративна економіка	Ринкова економіка
Сутність прибутку	Величина, яка характеризує перевищення доходів над витратами, і наперед запланована вищими органами управління	Основна мета діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, обчислюється як перевищення доходів над витратами, що методологічно визначені в системі бухгалтерського обліку
Фактори формування прибутку	Праця, капітал, наука	Знання, досвід, фінансовий та фізичний капітал, інформація, інновації, ризик, підприємницькі здібності
Мета розподілу	Задовольнити потреби, економічні інтереси кожного працівника і як члена трудового колективу, і як члена територіальної спільноти, і як громадянина	Сформувати умови зростання ринкової вартості підприємства, підвищення добробуту власників підприємства
Суб'єкти розподілу	Трудовий колектив, об'єднання підприємств, відомства, міністерства, держава, суспільство	Вищий менеджмент, акціонери, держава
Способи розподілу	Відсотковий, нормативний	Визначені на основі управлінських рішень
Обов'язкові напрями розподілу прибутку	Обов'язкові платежі до бюджету, а також сплата до банку відсотків за кредит; покриття планових витрат підприємства, погашення довгострокових банківських кредитів; фінансування централізованих капітальних вкладень; відрахування до фондів підприємства	прибуток; - покриття збитків минулих періодів; - виплата дивідендів; - відрахування до резервного фонду

В ринковій економіці прибуток є інструментом управління. Менеджери вищого рівня, власники підприємства або власники переважної частини акцій визначають особливості системи розподілу прибутку в межах відповідного нормативно-правового поля.

Переважає більшість напрямів розподілу прибутку направлені на реалізацію головної мети діяльності суб'єкта господарювання – максимізацію прибутку, збільшення вартості підприємства [33].

Розподіл прибутку впливає на інші процеси у фінансово-господарській діяльності підприємства (рис.1.14).

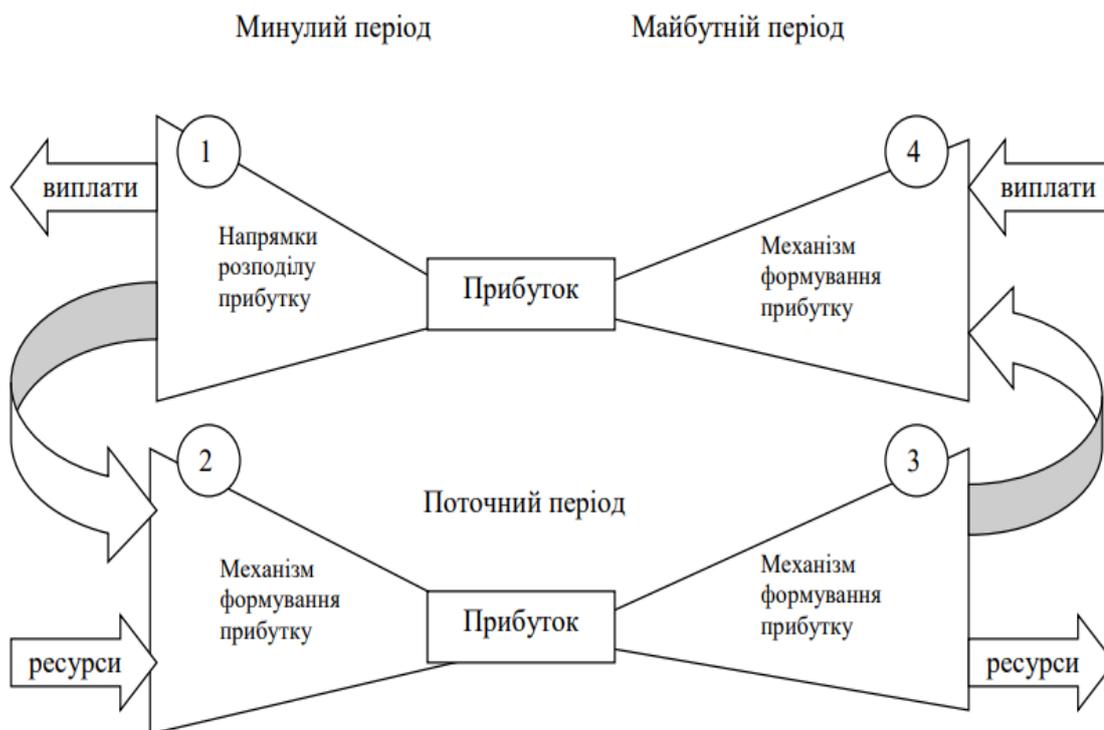

Рисунок 1.14 – Вплив системи розподілу прибутку на результативність підприємства

Під час розподілу чистого прибутку необхідно враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища [22].

Фактори впливу на пропорції розподілу чистого прибутку суб'єкта господарювання представлено в таблицях 1.5-1.6.

Таблиця 1.5 – Зовнішні фактори впливу на пропорції розподілу чистого прибутку суб'єкта господарювання

Фактори впливу	Механізм впливу
Зовнішні фактори	
Ринкова норма прибутку на інвестований капітал.	Зростання ринкової норми прибутку на інвестований капітал супроводжується тенденцією до зростання питомої ваги капіталізованої частини прибутку.
Вартість зовнішніх джерел формування інвестиційних ресурсів.	В умовах високої вартості зовнішніх джерел фінансування доцільно використовувати прибуток, і навпаки.
Нормативно-правові обмеження.	Величина резервного капіталу та розмір щорічних відрахувань з чистого прибутку залежить від <u>організаційноправової</u> форми суб'єкта господарювання та закріплена на законодавчому рівні.
Податкова система.	Ставка податку та податкові преференції закріплено на законодавчому рівні.
Темп інфляції.	За умов економічної кризи важливо забезпечити мінімальне рівень капіталізації прибутку, який спрямовується на економічний розвиток підприємства
Рівень конкуренції в галузі.	Забезпечення конкурентних переваг вимагає істотного розширення та відновлення виробничого потенціалу суб'єкта господарювання.
Загальноекономічний стан в країні.	В період зростання економіки відбувається збільшення середньо ринкового рівня прибутку на вкладений капітал, що спричинює зростання частки капіталізованого прибутку
Доступність альтернативних зовнішніх джерел фінансування.	За умов обмеженого доступу до зовнішніх джерел фінансування, чи у випадку коли вартість позикового капіталу вища ніж середньозважена вартість капіталу підприємства, більш ефективним буде нарощування частки прибутку, який використовується для інвестування розвитку виробництва
Стан кон'юнктури ринку продукції підприємства.	Сприятливі ринкові тенденції є стимулом для збільшення капіталізованої частини прибутку і навпаки.

Таблиця 1.6 – Внутрішні фактори впливу на пропорції розподілу чистого прибутку суб'єкта господарювання

Фактори впливу	Механізм впливу
Внутрішні фактори	
сума прибутку.	За наявності невеликого обсягу чистого прибутку, переважна його частина спрямовується на створення обов'язкових резервів, виплату дивідендів за привілейованими акціями та ін.;
наявність високорентабельних інвестиційних проектів.	Інвестиційні проекти за якими внутрішня норма окупності значно перевищує середньозважену ціну інвестованого капіталу та які можуть бути реалізовані за відносно короткий проміжок часу, спричинюють збільшення частки капіталізованого прибутку
необхідність прискореного завершення розпочатих інвестиційних проектів.	Якщо для прискореного завершення розпочатих інвестиційних проектів відсутні інвестиційні ресурси, то необхідно відмовитися від високого рівня споживання прибутків на користь його капіталізації
рівень підприємницького ризику.	Високий рівень підприємницького ризику, який спричинений нестабільністю ринку, низькою конкурентоспроможністю продукції, нераціональною структурою активів, призводить до зростання капіталізованої частки прибутку
поточна платоспроможність.	Низький рівень поточної платоспроможності спричинює до скорочення частки прибутку, що спрямована на споживання
діючі програми участі персоналу у прибутках.	Чим вищий рівень зобов'язань підприємства перед працівниками, тим більшою є частина спожитого прибутку
стадія життєвого циклу підприємства.	На ранніх стадіях життєвого циклу існують більші потреби, які спричинюють більші обсяги інвестицій в розвиток підприємства. На цих етапах, як правило, доступ до зовнішніх джерел фінансування є обмежений, тому збільшується частка капіталізованого прибутку;
дивідендна політика.	Виплата високого рівня дивідендів спричинює збільшення попиту на акції та зростання їх курсу. Це водночас обмежує власні джерела фінансування та ускладнює вирішення завдань перспективного розвитку суб'єкта господарювання. Низький рівень дивідендів призводить до протилежної ситуації, тому товариство повинно вибрати оптимальну дивідендну політику відповідно до конкретних умов його функціонування

Розподіл чистого прибутку повинно здійснюватися з урахуванням інтересів всіх учасників бізнес-процесу. Тому важливим є оптимальне поєднання основних завдань функції розподілу чистого прибутку (рис. 1.15).

Завдання функції розподілу чистого прибутку підприємства

- здійснення розподілу чистого прибутку відповідно до стратегічних і тактичних цілей суб'єкта господарювання;
- підвищення рівня добробуту власників підприємства шляхом реалізації оптимальної дивідендної політики;
- забезпечення приросту ринкової вартості підприємства у коротко- та довгостроковій перспективах;
- підвищення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання;
- реалізація завдань соціального розвитку підприємства;
- поповнення фінансових ресурсів суб'єкта господарювання;
- розвиток матеріально-технічної бази;
- підвищення рівня платоспроможності та зменшення ризиків підприємницької діяльності.

Рисунок 1.15 – Завдання функції розподілу чистого прибутку підприємства

Ефективність управління розподілом чистого прибутку підприємства залежить від компетентності управлінського персоналу, якості обліково-аналітичного забезпечення, яке створює інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень та виявлення ступеню їх реалізації.

Висновок до 1 розділу.

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було розглянуто теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства. Зазначено, що прибуток – один з основних показників діяльності підприємства. Збільшення його розміру є однією з головних задач більшості вітчизняних підприємств. Саме тому прибуток є об'єктом управління та джерелом розвитку підприємства

Розглянуто сутність категорії «прибуток» з точки зору багатьох науковцями-економістами. Розглянувши еволюцію категорії «прибуток», можна стверджувати, що майже всі підходи до її визначення зводяться до визначення сутності прибутку як матеріальної вигоди, яку суб'єкт

господарювання отримує як результат здійсненої діяльності. Такою діяльністю може бути виробнича, торговельна, діяльність у сфері послуг тощо. Вивчено існуючу на даний момент класифікацію прибутку.

Особливу увагу було приділено питанню формування та розподілу прибутку підприємства. Зазначено основні джерела та особливості формування фінансових результатів підприємств у різних сферах діяльності, підходи до формування прибутку підприємства. Виділено основні етапи у процесі розподілу прибутку.

Здійснення аналізу фінансових результатів відіграє важливу роль в управлінні підприємством. Оцінка фінансових результатів дає можливість створити необхідну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень щодо проблемних питань бізнесу та напрямків розвитку суб'єкта господарювання. Тому важливим є питання оцінювання ефективності розподілу та використання прибутку підприємства. Дана характеристика факторів формування прибутку, цілей та напрямів його розподілу в умовах командно-адміністративної та ринкової економіки; вплив системи розподілу прибутку на результативність підприємства. Розподіл чистого прибутку повинно здійснюватися з урахуванням інтересів усіх учасників бізнес-процесу, тому важливим є оптимальне поєднання наступних завдань.

У наступних розділах кваліфікаційної роботи бакалавра буде виконана оцінка ефективності формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд». Це дозволить сформулювати основні шляхи вдосконалення системи управління розподілом та використанням прибутку товариства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ТРАНСВІТ-БУД»

2.1. Стан та перспективи розвитку транспортної галузі України

Однією із фундаментальних засад функціонування економіки України є транспортна галузь [61]. Саме вона є основою її інтеграції у міжнародне господарство. Від її ефективної та стабільної роботи залежить розвиток усіх галузей економіки країни, оскільки вона є засобом комунікації між товаровиробниками та споживачами на внутрішньому і зовнішньому ринках [75]. Отже, ефективність функціонування суб'єктів господарювання у цій галузі є вкрай важливою.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року», транспортна галузь є однією з базових галузей економіки, має розгалужену залізничну мережу, розвинуту мережу автомобільних шляхів, морські порти та річкові термінали, аеропорти та широку мережу авіаційних сполучень, вантажних митних терміналів, що створює необхідні передумови для задоволення потреб користувачів транспорту у наданні транспортних послуг та розвитку бізнесу [70].

Саме тому її економічна стійкість повинна постійно контролюватися із боку держави. [69].

Україна має вигідне географічне положення та розгалужену транспортну систему. Виявлення проблем розвитку транспортного сектору є актуальним саме для пошуку шляхів розвитку транспортної системи України [65]. Транспортна мережа України включає в себе всі види транспорту: залізничний, автомобільний, морський, авіаційний тощо.

Головну роль у структурі перевезень вантажів займає автомобільний транспорт. Цей вид транспорту має оперативну швидкість доставки вантажів та достатньо високу маневреність. Але розвиток цієї галузі в Україні стримується через нестачу сучасних вантажних автомобілів, причепів та напівпричепів, придатних для використання у країнах Західної Європи відповідно до технічних та екологічних стандартів [59]. Затримувала останніми роками розвиток транспортного сектору фінансово-економічна криза в Україні суттєвим спадом обсягів виробництва промислової та будівельної продукції [30,48]. До цих проблем додалася ще і війна із росією, початок якої прийшовся на 24.02.2022 року.

Основні проблеми транспортно-логістичної системи України у довоєнний період представлено на рисунку 2.1.

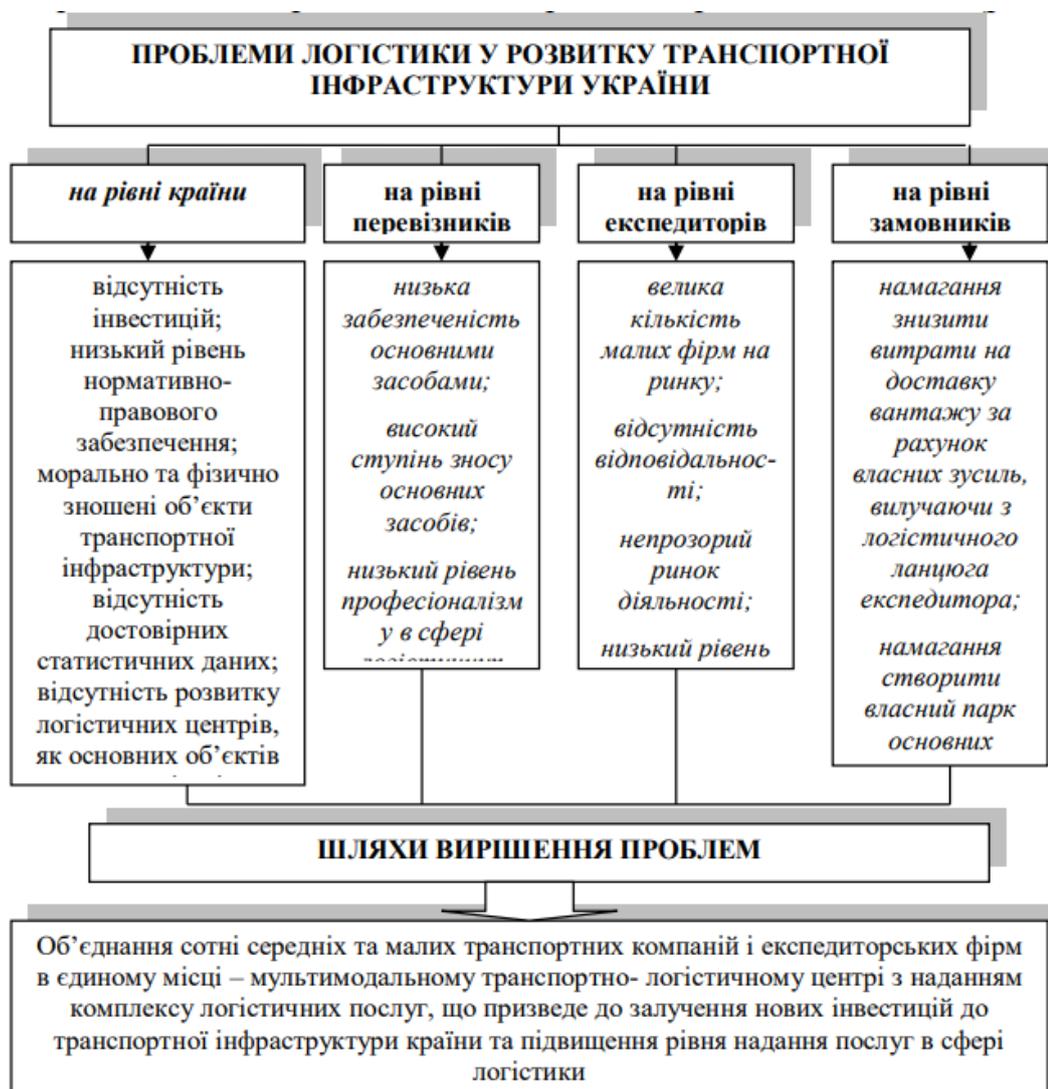

Рисунок 2.1 – Проблеми транспортно-логістичної системи України [65]

Щорічно більше 1 млн. одиниць вантажного автомобільного транспорту перетинало кордон України. До початку бойових дій найбільша щільність експортних та імпорتنих вантажних перевезень спостерігалася на польській, російській та молдавській ділянках державного кордону, транзитних – з російської та білоруської ділянок в Європу [65].

За даними Державної служби статистики України [78] більш успішними експортними регіонами України були: Дніпропетровська, Закарпатська, Київська, Львівська, Одеська, Полтавська, Харківська та м. Київ. На рисунку 2.2 наведено концентрацію перевізників за областями [65]. Такий поділ пояснюється географічним розташуванням.

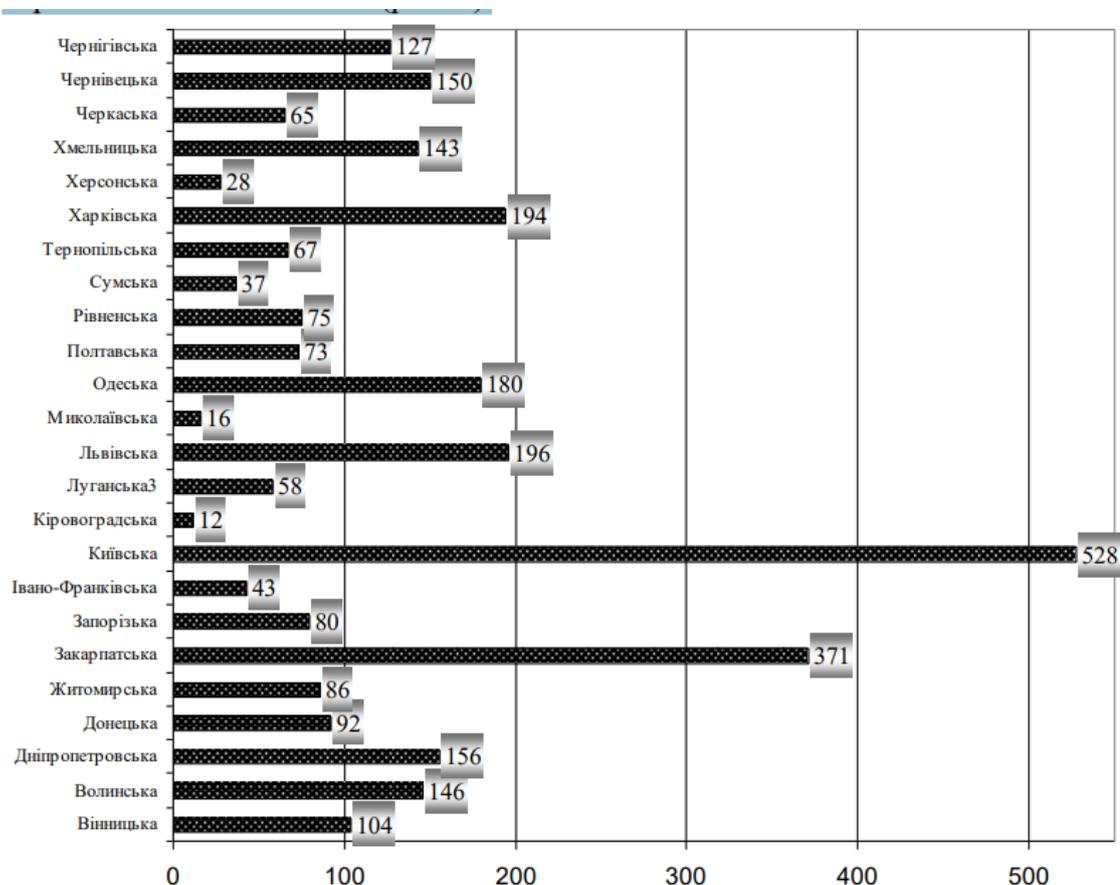

Рисунок 2.2 – Розподіл перевізників за географічним розташуванням [65].

Аналіз кількості транспортних підприємств в Україні за останні роки (табл. 2.1) показав, що найбільшу кількість серед них становлять суб'єкти малого та мікропідприємництва [78].

Таблиця 2.1 – Кількість транспортних підприємств в Україні за 2016-2019 роки [78].

рік	Суб'єкти великого підприємництва	Суб'єкти середнього підприємництва	Суб'єкти малого підприємництва	Суб'єкти мікропідприємництва
2016	21	1151	108162	104892
2017	19	1144	94652	91196
2018	24	1176	89391	85536
2019	29	1219	94987	90976

До речі, суб'єкти великого підприємництва складають лише 0,02 % від загальної кількості, і переважна більшість з них перебуває в державній власності.

Одним із показників оцінки ефективності роботи підприємств транспортного комплексу є рентабельність операційної діяльності (рис. 2.3).

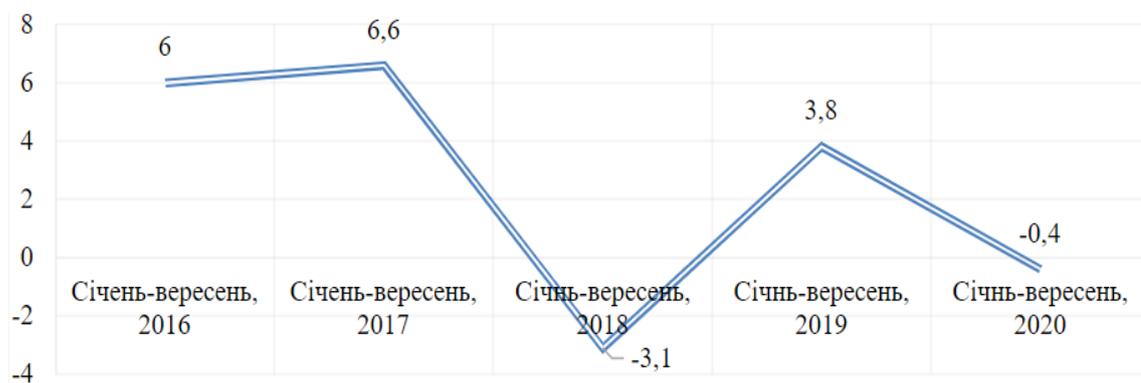

Рисунок 2.3 – Рентабельність операційної діяльності суб'єктів транспортної інфраструктури за 2016-2020 рр. [78].

На рисунку 2.4 представлено динаміку вантажо- та пасажирообігу за всіма видами транспорту за період 2016-2020 роки.

Вона характеризується зниженням обсягів вантажо- та пасажирообігу за всіма видами транспорту, що вплинуло на економічні та фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання транспортної галузі.

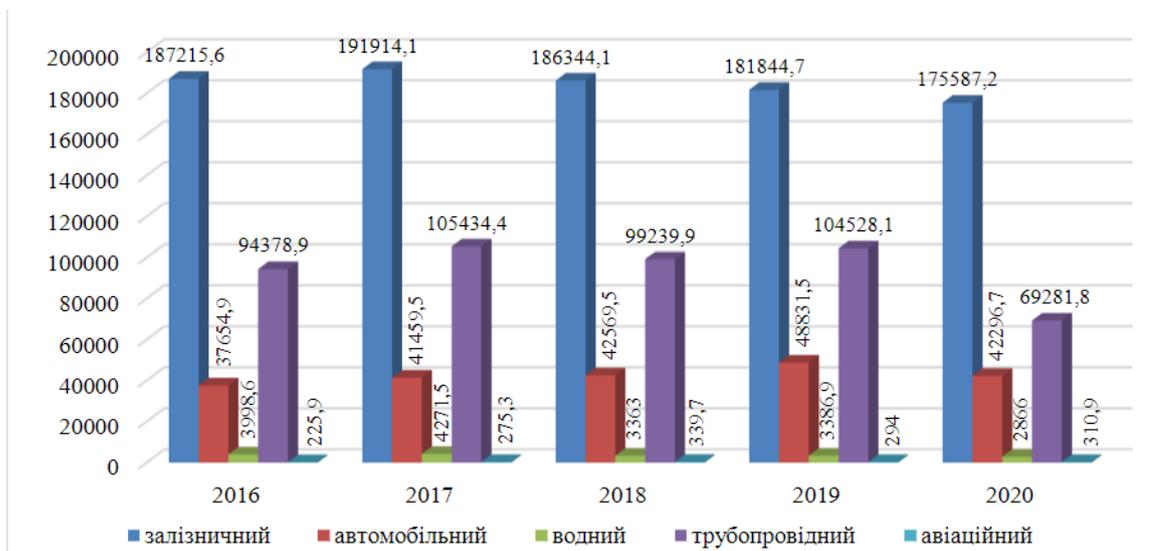

Рисунок 2.4 – Динаміка вантажо- та пасажирообігу за всіма видами транспорту за період 2016-2020 роки.

Основними чинниками, що здійснюють вплив на рівень рентабельності діяльності підприємств транспортної галузі, є [65]:

- конкурентоспроможність транспортних послуг та попит на них;
- достатність рухомого складу майна та рівень його оновлення і модернізації;
- географічне розташування;
- фіскальна політика й державне регулювання;
- технологічність процесу надання транспортних послуг тощо.

Транспортна галузь характеризується значною кількістю працівників (табл. 2.2).

За 2017-2021 роки кількість штатних працівників на транспортних підприємствах мала динаміку до зниження в середньому на 5-10 %. Виключення становлять суб'єкти авіаційного та водного транспорту.

Транспортна галузь України характеризується недостатністю фінансового забезпечення, модернізації та переоснащення основних засобів. Наразі транспортна галузь повністю задовольняє лише основні потреби населення та країни у розрізі обсягів перевезень, але не за якістю [16].

Таблиця 2.2 – Середньооблікова кількість штатних працівників транспортних підприємств у січні 2017-2021 роках, тис. осіб [78].

Вид діяльності	Рік					Темпи зростання (2020/2016), %
	січень 2017	січень 2018	січень 2019	січень 2020	січень 2021	
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	666,6	654,6	651,7	637,1	624,4	93,67
наземний і трубопровідний транспорт	276,5	257,6	251,7	254,1	257,3	93,06
водний транспорт	2,3	2,4	2,6	2,5	2,5	108,70
авіаційний транспорт	7,7	7,9	16,4	16,6	15,1	196,10
складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	304,6	311,5	311,3	296,7	283,5	93,07
поштова та кур'єрська діяльність	75,5	75,2	69,7	67,1	66	87,42

Можна зробити такі висновки щодо стану та проблем розвитку вітчизняного транспортного комплексу (рис. 2.5) [65].

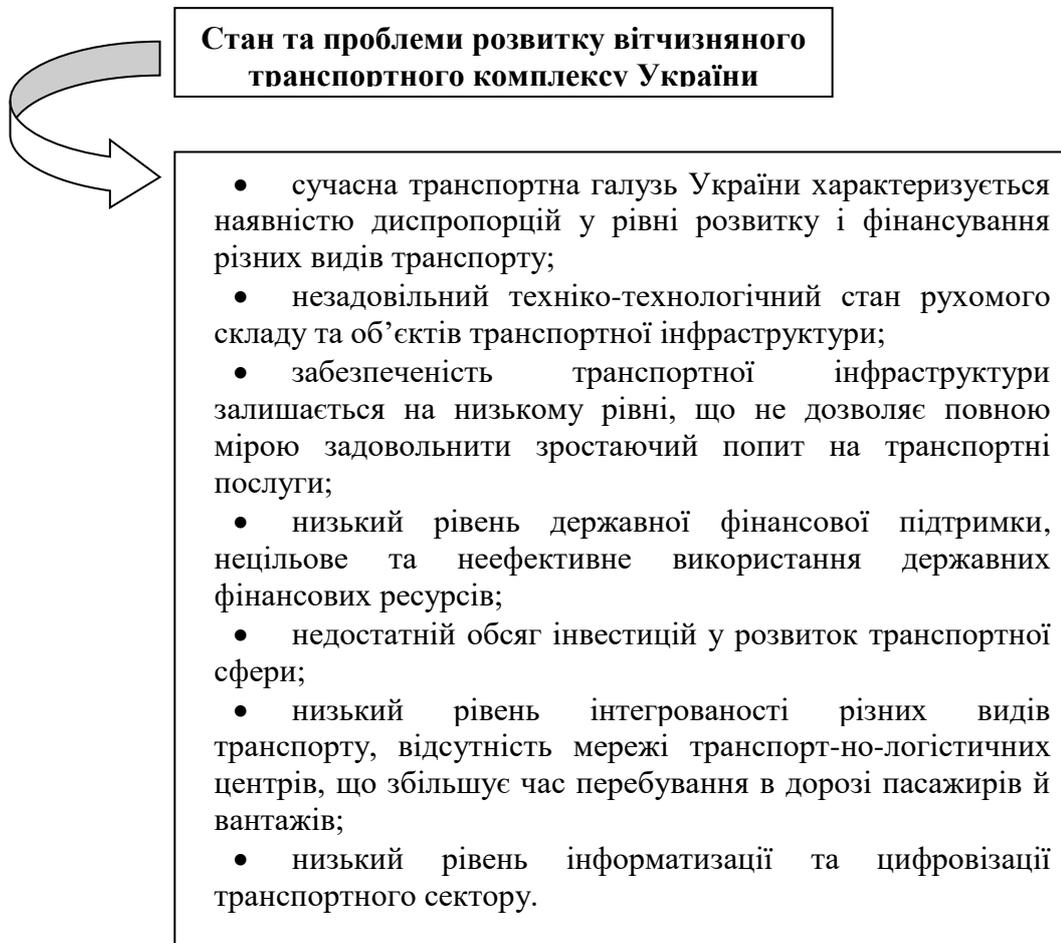

Рисунок 2.5 – Стан та проблеми розвитку вітчизняного транспортного комплексу України

Постає питання щодо збільшення ефективності та конкурентоспроможності транспортної галузі. Виконання Національної транспортної стратегії України на період до 2030 р. забезпечить міцну основу сталого розвитку транспортної галузі та створення вільного та конкурентного ринку транспортних послуг [69].

Одним із за основних завдань реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 р. є використання світового досвіду для забезпечення розвитку галузі транспорту, підвищення якості та надійності надання транспортно-логістичних послуг з урахуванням зовнішньоекономічних і регіональних зв'язків України та на основі комплексного системного підходу до координації роботи всіх видів транспорту та національної транспортної моделі.

Для реалізації цього завдання необхідно створити систему управління якістю транспортних послуг, завдяки чому відбудеться визначення стандартів якості надання транспортних послуг та розроблення критеріїв оцінки якості, розроблення системи моніторингу якості наданих транспортних послуг [70].

Для вирішення проблем та покращення системи міжнародних перевезень необхідно, насамперед, вдосконалити систему управління та контролю міжнародними перевезеннями, забезпечити якісні умови виходу на ринок, створити єдину комплексну систему управління дорожньо-транспортною безпекою, державне фінансування, залучати кошти страхових організацій, наявність кваліфікованих кадрів [65].

2.2. Організаційно-правові основи функціонування ПП «Трансвіт-Буд»

Дана кваліфікаційна робота бакалавра написана на матеріалах ПП «Трансвіт-Буд». Організаційно-правова форма суб'єкта господарювання – приватне підприємство, форма власності – недержавна.

Підприємство вільно здійснює власну діяльність відповідно до вимог діючого законодавства України, цього Статуту, а також інших внутрішніх документів Товариства.

Юридична адреса підприємства: вул. Перемоги, буд. 183. Чернігівська обл., м. Прилуки, Україна, 17500

Підприємство є юридичною особою. Керівником підприємства виступає його засновник – Селютін Сергій Тихонович.

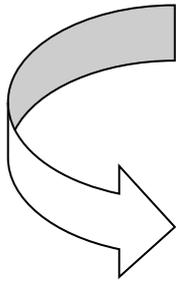
Статутний капітал підприємства (100 100,00 грн) складається з вартості внеску у грошовій формі (100,00 грн) його власника та внеску об'єкту нерухомого майна (нежитлова будівля - будівля корпусних меблів, що розташована за адресою: Чернігівська область, місто Прилуки, вул. Пирятинська, 14/16а, загальною площею 908,1 кв.м. вартістю 100 тис.грн).

Метою діяльності підприємства є здійснення діяльності по виконанню робіт, наданню послуг підприємствам, установам, організаціям та громадянам, яка спрямована на отримання прибутку та задоволення на його основі соціально-економічних інтересів власника та членів трудового колективу, раціональне використання економічного потенціалу, розширення робочих місць, насичення споживчого ринку та задоволення потреб населення у продукції, роботах та послугах підприємства.

Предметом (напрямами) діяльності ПП «Трансвіт-Буд» є (рис. 2.6):

Аналіз обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг за видами економічної діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки представлено у таблиці 2.3.

Аналіз таблиці 2.3 дозволив зробити наступні висновки. Підприємство поступово нарощує свою потужність в сфері вантажних перевезень із 2018 року в обсязі 7690 тис.грн до 9183 тис.грн. – у 2020 році (рис. 2.7).

Предмет діяльності ПП «Трансвіт-Буд»

Основний:

- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт

Інші:

- 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
- 22.23 Виробництво будівельних виробів із пластмас
- 23.63 Виробництво бетонних розчинів, готових для використання
- 42.99 Будівництво інших споруд, н.в.і.у.
- 43.12 Підготовчі роботи на будівельному майданчику
- 43.21 Електромонтажні роботи
- 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування
- 43.29 Інші будівельно-монтажні роботи
- 43.31 Штукатурні роботи
- 43.32 Установлення столярних виробів
- 43.33 Покриття підлоги й облицювання стін
- 43.34 Малярні роботи та скління
- 43.39 Інші роботи із завершення будівництва
- 43.91 Покрівельні роботи
- 43.99 Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.
- 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
- 80.10 Діяльність приватних охоронних служб
- 80.20 Обслуговування систем безпеки
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель
- 52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту
- 52.24 Транспортне оброблення вантажів
- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
- 82.19 Фотокопіювання, підготування документів та інша спеціалізована допоміжна офісна діяльність

Рисунок 2.6 – Предмет (напрямки) діяльності ПП «Трансвіт-Буд»

А от діяльність приватних охоронних служб стала дуже добре користуватися попитом на ринку, де прибуток зріс з 300 тис. грн у 2018 році до 1568,3 тис. грн – у 2020 році.

Таблиця 2.3 – Аналіз обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг за видами економічної діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Види економічної діяльності	Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг						Відхилення			
	2018 рік		2019 рік		2020 рік		2020 до 2018		2020 до 2019	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	у сумі	у стр-рі	у сумі	у стр-рі
Вантажний автомобільний транспорт	7690,0	96	8900,50	94,46	9183,0	85,41	1493	-10,59	282,5	-9,05
Діяльність приватних охоронних служб	300,00	3,75	437,50	4,64	1568,3	14,59	1268,3	10,84	1130,8	9,95
Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна	20,00	0,25	85,00	0,90	0	0	-20	-0,25	-85	-0,9
Всього	8010	100	9423	100	10751,3	100				

Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна у 2018 році становило 20 тис. грн, у 2019 році цей показник зріс майже у 3 рази, що становив 85 тис грн., але підприємство вирішило припинити надавання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, для нарощування власної потужності.

Рисунок 2.7 – Аналіз обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг за видами економічної діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Аналіз обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг за видами економічної діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки за структурою представлено на рисунку 2.8.

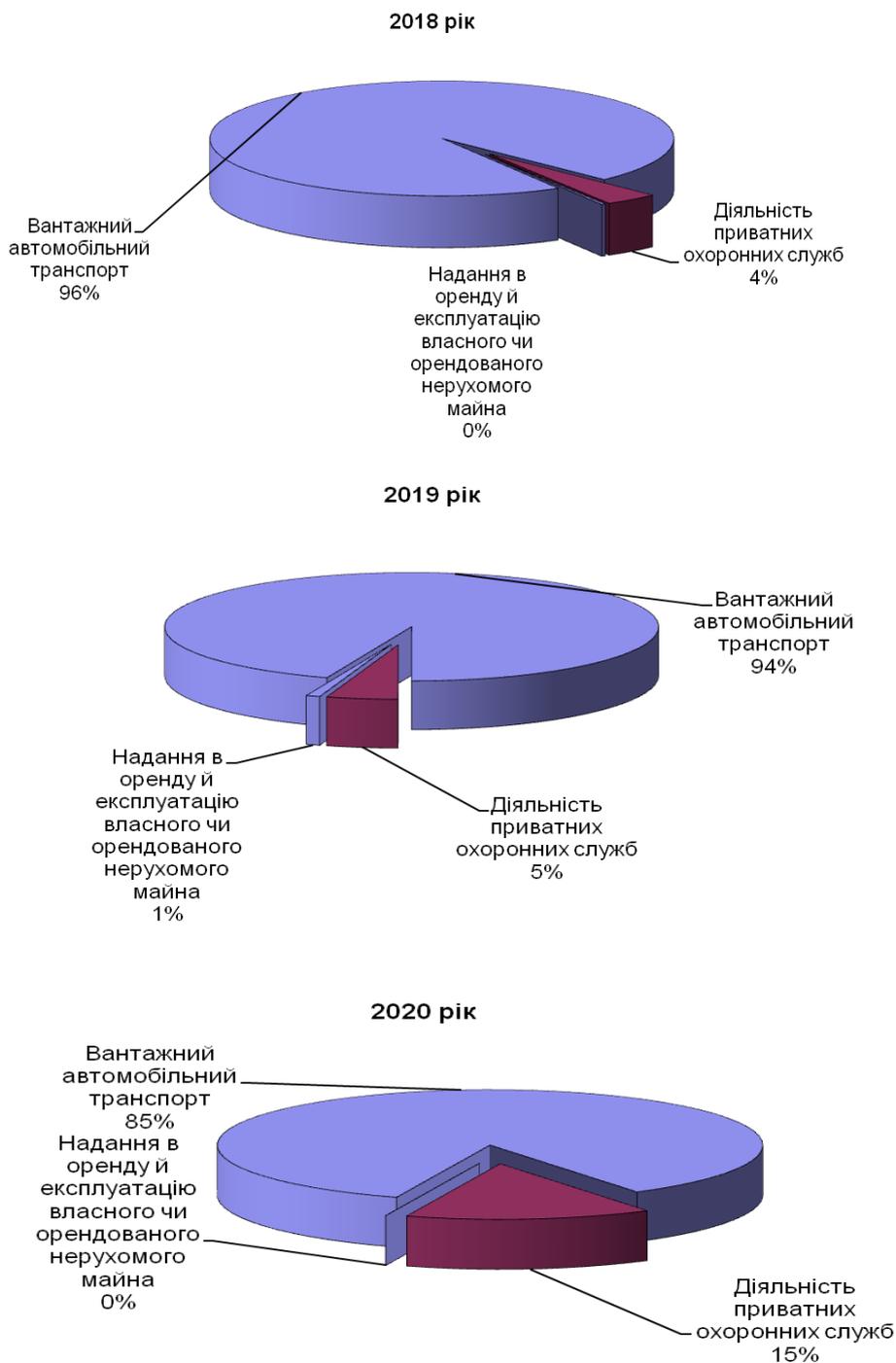

Рисунок 2.8 – Структура обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг за видами економічної діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Протягом 2018-2020 років підприємство ефективно використовує свої потужності, попит на вантажні перевезення з часом буде лише зростати.

Організаційна структура управління ПП «Трансвіт-Буд» зображена на рисунку 2.9.

Рисунок 2.9 – Організаційна структура управління ПП «Трансвіт-Буд»

Головний Економіст керує роботою з підвищення рівня економічних знань працівників. Контролює своєчасність подання звітів про результати економічної діяльності у відповідні органи. Керує структурними підрозділами підприємства, які виконують економічну роботу, сприяє впровадженню економічно доцільних рішень з управління виробництвом.

Головний механік забезпечує безперебійну і технічно правильну експлуатацію та надійну роботу устаткування, підвищення його змінності, утримання в працездатному стані з потрібним рівнем точності. Організовує розроблення планів (графіків) оглядів, випробувань та профілактичних ремонтів устаткування згідно з положеннями системи планово-запобіжного ремонту, затверджує ці плани та контролює їх виконання, забезпечує технічну підготовку виробництва.

Відділ Кадрів несе такі обов'язки: Оформлює прийом, переведення і звільнення працівників відповідно до законодавства про працю, положень, інструкцій і наказів керівника підприємства. а також іншу встановлену документацію з кадрів. Формує і веде особові справи працівників, вносить зміни, пов'язані з трудовою діяльністю управління.

Маркетолог здійснює дослідження кон'юнктури ринку, платоспроможного попиту на продукцію підприємства, прогноз продажів,

цін, діяльності конкурентів, розробку пропозицій по удосконалюванню методів конкурентної боротьби

2.3. Аналіз економічних та фінансових показників діяльності підприємства

Для розрахунків основних економічних та фінансових показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» використовувалась фінансова та статистична звітність за 2018-2020 роки.

Основні фінансові та економічні показники діяльності підприємства наведені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Економічні та фінансові показники діяльності ПП«Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

№	Показники	Одиниці виміру	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
						2020 до 2018 р		2020 до 2019 р	
						Абсолютне	Темп приросту, %	Абсолютне	Темп приросту, %
1	2	3	6	7	8	9	10	11	12
1. КАПІТАЛ ТА РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА									
1.1	Середня вартість сукупного капіталу	тис. грн.	5185,05	6720,20	7348,70	+2163,65	+41,73	+628,50	+9,35
1.2	Середня вартість власного капіталу	тис. грн.	2471,30	2879,35	3448,75	+977,45	+39,55	+569,40	+19,78
1.3	Основні засоби								
1.3.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	1806,40	4071,40	5207,70	+3401,30	+188,29	+1136,30	+27,91
1.3.2	знос на кінець року	тис. грн.	1264,70	1568,00	2211,70	+947,00	+74,88	+643,70	+41,05
1.3.3	середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	1825,80	2938,90	4639,55	+2813,75	+154,11	+1700,65	+57,87
1.4	Нематеріальні активи								
1.4.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	–	–	–	–	–	–	–
1.4.2	знос (накопичена амортизація) на кінець року	тис. грн.	–	–	–	–	–	–	–
1.4.3	середня вартість нематеріальних активів	тис. грн.	–	–	–	–	–	–	–
1.5	Оборотні активи								
1.5.1	усього на кінець року	тис. грн.	5201,00	5194,30	4003,70	-1197,30	-23,02	-1190,60	-22,92
1.5.2	дебіторська заборгованість на кінець року	тис. грн.	4831,40	4861,80	3847,60	-983,80	-20,36	-1014,20	-20,86
1.5.3	Запаси на кінець року	тис. грн.	231,30	50,00	63,70	-167,60	-72,46	+13,70	+27,40

Продовження таблиці 2.4

1.5.4	Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	тис. грн.	138,30	282,50	92,40	-45,90	-33,19	-190,10	-67,29
1.5.5	середні залишки оборотних засобів	тис. грн.	4498,50	5197,65	4599,00	+100,50	+2,23	-598,65	-11,52
1.6	Середньооблікова чисельність								
1.6.1	середньооблікова чисельність працівників	чол.	13	16	33	+20	+153,85	+17	+106,25
1.6.2	середньооблікова чисельність робітників	чол.	7	8	25	+18	+257,14	+17	+212,50
2. ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ									
2.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	8010,00	9423,00	10751,30	+2741,30	+34,22	+1328,30	+14,10
2.2	Обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	8010	9423	10751,3	+2741,30	+34,22	+1328,30	+14,10
2.3	Обсяг виробництва продукції	тис. грн.	534	558,93	325,79	-208,21	-38,99	-233,14	-41,71
2.4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	7013,60	8456,40	9041,50	+2027,90	+28,91	+585,10	+6,92
2.5	Валовий прибуток	тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-
2.6	Прибуток від операційної діяльності	тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-
2.7	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	417,90	455,20	933,50	+515,60	+123,38	+478,30	+105,07
2.8	Чистий прибуток	тис. грн.	342,70	373,30	765,50	+422,80	+123,37	+392,20	+105,06
2.9	Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	1115	1227,8	2500	+1385,00	+124,22	+1272,20	+103,62
3. ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ									
3.1	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн. / особа	41,08	34,93	9,87	-31,20	-75,97	-25,06	-71,74
3.2	Продуктивність праці одного робітника	тис. грн. / особа	76,29	69,87	13,03	-63,25	-82,92	-56,83	-81,35
3.4	Середньомісячна заробітна плата одного працівника	тис. грн..	7,15	6,39	6,31	-0,83	-11,67	-0,08	-1,28
3.5	Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець року		0,70	0,39	0,42	-0,28	-39,34	+0,04	+10,28
3.6	Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,12	0,11	0,123	+0,003	+102,50	+0,013	+111,82
3.7	Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,12	0,12	0,10	-0,02	+83,33	-0,02	+83,33
3.8	Фондовіддача	грн./ грн.	0,29	0,19	0,07	-0,22	-75,99	-0,12	-63,08
3.9	Фондоозброєність праці працівників	тис. грн./ чол.	140,45	183,68	140,59	+0,15	+0,10	-43,09	-23,46
3.10	Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	обороти	1,78	1,81	2,34	+0,56	+31,29	+0,52	+28,95

Продовження таблиці 2.4

3.11	Середній період обороту оборотних засобів	дні	202	199	154	-48	-23,83	-45	-22,45
3.12	Коефіцієнт обіговості активів	грн./грн.	1,54	1,40	1,46	-0,08	-5,30	+0,06	+4,34
3.13	Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	обороти	-	-	-	-	-	-	-
3.14	Середній період обороту дебіторської заборгованості	дні	-	-	-	-	-	-	-
3.15	Коефіцієнт обіговості запасів	обороти	68,87	67,00	189,12	+120,24	+174,59	+122,12	+182,28
3.16	Середній період зберігання запасів	дні	5	5	2	-3	-63,58	-3	-64,57
3.17	Тривалість операційного циклу	дні	-	-	-	-	-	-	-
4. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ									
4.1	Рентабельність продажу	%	5,22	4,83	8,68	+3,47	+66,42	+3,85	+79,74
4.2	Рентабельність активів	%	8,06	6,77	12,70	+4,64	+57,61	+5,93	+87,54
4.3	Рентабельність власного капіталу	%	13,87	12,96	22,20	+8,33	+60,06	+9,23	+71,21

Провівши розрахунок економічних та фінансових показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки можемо зробити наступні висновки. Середня вартість сукупного капіталу у 2020 році зростає порівняно з 2018 роком на 41,73%, власного – на 39,55%; у порівнянні із 2019 роком – на 9,35% та 619,78% відповідно (рис. 2.10).

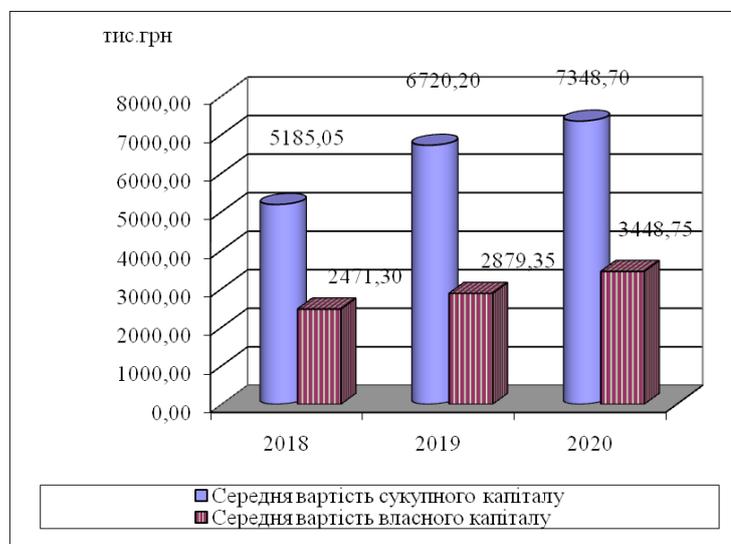

Рисунок 2.10 – Динаміка власного та сукупного капіталу ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Ресурси ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки склали основні засоби, оборотні активи та персонал. Нематеріальні ресурси відсутні. Середньорічна вартість основних засобів протягом 2018-2020 років має динаміку до зростання (рис. 2.11).

Рисунок 2.11 – Динаміка середньої вартості основних засобів та оборотних активів на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Оборотні активи підприємства мають динаміку до зменшення у 2020 році на 11,52%. Спостерігається зменшення середнього періоду обороту оборотних засобів, що свідчить про те, що скорочується операційний цикл, гроші обертаються швидше. Так, у 2020 році проти 2018 року скорочення склало 22,45%, тобто на 45 днів.

Середньооблікова чисельність працівників у 2020 році зросла на 20 осіб у порівнянні із 2018 роком. За три роки збільшення чисельності відбулося у 1,5 рази (рис. 2.12).

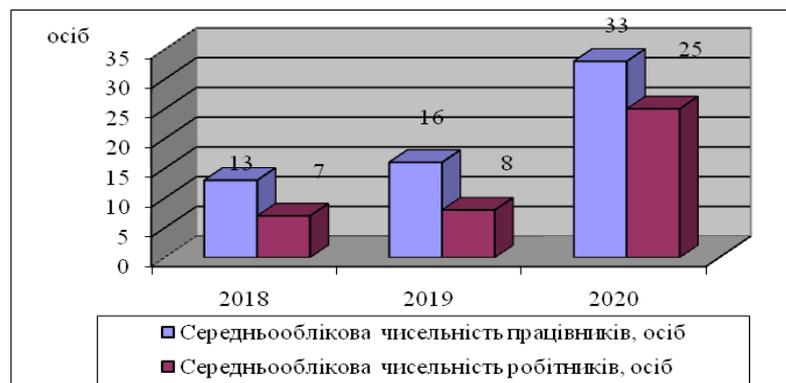

Рисунок 2.12 – Динаміка середньооблікової чисельності працівників на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Проаналізувавши динаміку економічних показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, можна зробити висновок про покращення результатів діяльності підприємства (рис. 2.13). Обсяг виробництва у вартісних показниках має динаміку до зростання протягом досліджуваного періоду. Дана динаміка є позитивною.

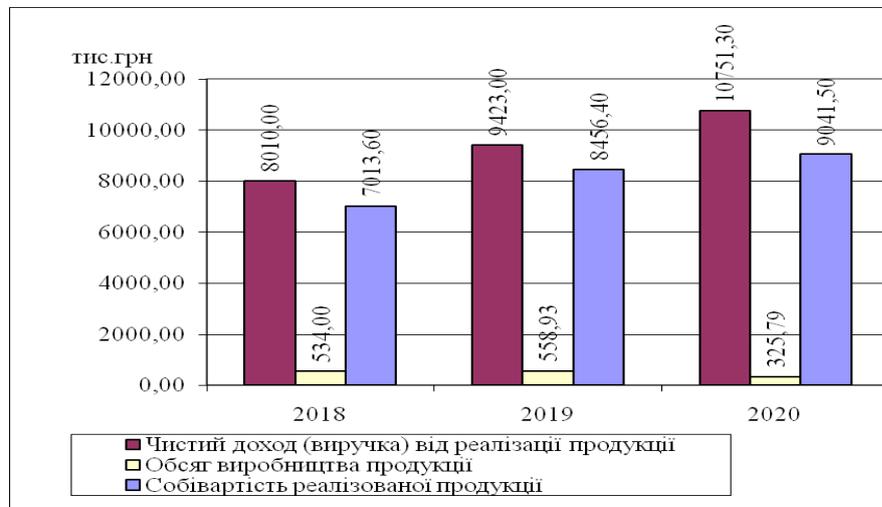

Рисунок 2.13 – Динаміка економічних показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Проаналізуємо показники ефективності використання ресурсів на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки. Основні засоби за цей період мають високий рівень зносу, який коливався в межах 70%-39%, при цьому прослідковується позитивна динаміка до зниження даного показника (рис.2.14).

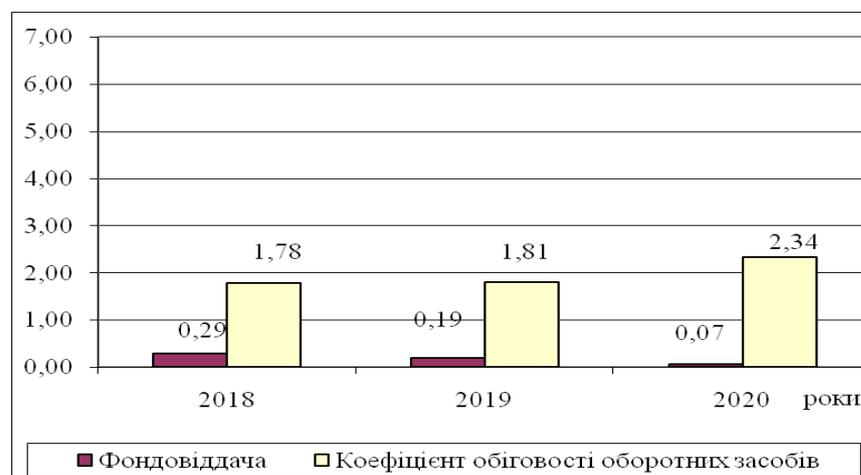

Рисунок 2.14 – Динаміка фондівіддачі та коефіцієнта обіговості оборотних засобів на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Аналіз коефіцієнта фондоозброєності праці показує, що у 2020 році на одного працівника підприємства припадає 140,59 тис.грн. основних фондів. При такому високому рівні фондоозброєності і низькому рівні фондовіддачі стає питання про ефективність використання основних засобів.

Мета господарської діяльності досліджуваного підприємства – отримання прибутку. Проаналізуємо показники рентабельності за три роки.

Динаміка показників рентабельності на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки зображена на рисунку 2.15.

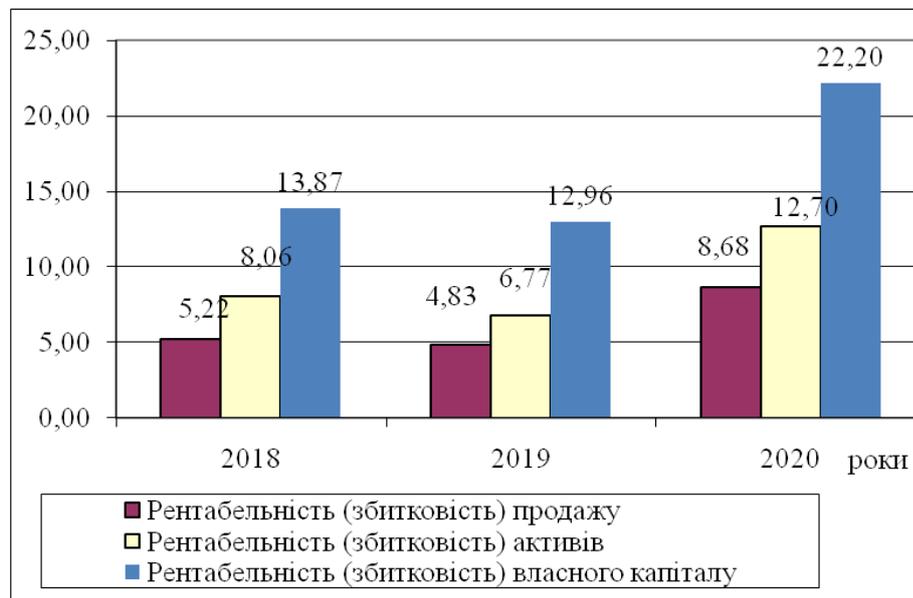

Рисунок 2.15 – Динаміка показників рентабельності на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, %

Аналіз фінансових та економічних показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки дозволив зробити наступні висновки. Підприємство функціонує ефективно, отримує прибутки та є рентабельним. Середньооблікова чисельність працівників зростає протягом трьох років. Відмічається високий рівень зносу основних засобів, що може впливати на ефективність їх використання, яка знизилась протягом 2018-2020 років.

Продуктивність праці у вартісних показниках знижується. Собівартість продукції зростає. Зростання собівартості продукції має негативний характер, збільшує витрати підприємства і зменшує прибуток, якщо воно виникло не через збільшення обсягу випуску продукції.

Аналізуючи фінансові результати ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки із врахуванням тенденції розвитку транспортної галузі загалом, можна зробити висновок, що підприємство має схожу тенденцію у динаміці цих показників, тому причинами нестабільної роботи ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки є не лише проблеми на самому підприємстві, але й, у галузі та економіці України в цілому.

2.4. Стан охорони праці на підприємстві

Згідно Закону України «Про охорону праці», «охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності»[4].

Ефективним методом організації охорони праці в установі є системний підхід, тобто об'єднання розрізнених заходів з охорони праці в єдину систему цілеспрямованих дій на всіх рівнях і стадіях управління виробництвом шляхом створення і забезпечення функціонування системи управління охороною праці.

Система управління охороною праці (далі СУОП) – підсистема єдиної системи управління виробництвом, яка контролює показники безпеки та охорони управління виробництвом, аналізує стан охорони праці, забезпечує прийняття, підготовку і реалізацію рішень, які спрямовані на збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці.

До основних принципів функціонування СУОП на підприємстві належать:

- зв'язок процесу виробництва з рівнем забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці;
- виконання трудової і технологічної дисципліни працівниками підприємства;

- діяльність органів управління охороною праці підприємства спільна з метою виконання заходів по створенню безпечних і здорових умов праці;
- обов'язкова економічна зацікавленість роботодавця і працівника у поліпшенні безпечних і нешкідливих умов праці.

Головною метою управління охороною праці є створення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці, покращення виробничого побуту, запобігання травматизму і профзахворюванням [77].

Система управління охороною праці створюється суб'єктом господарювання і має передбачати підготовку, прийняття та реалізацію завдань щодо здійснення організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності найманих працівників у процесі їх трудової діяльності [77].

Суб'єктом управління в системі управління охороною праці підприємства є роботодавець, а в цехах, на виробничих дільницях і в службах – керівники відповідних структурних підрозділів і служб. Об'єктом управління в системі управління охороною праці підприємства є діяльність структурних підрозділів та служб підприємства щодо забезпечення безпечних і здорових умов праці на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та на підприємстві в цілому [77].

Створювати систему управління охороною праці на будь-якому підприємстві доцільно за такою послідовністю:

- перший етап – визначення політики охорони праці щодо заходів та обов'язків у цій сфері;
- другий етап – визначення мети, об'єкта, функцій, методів, органів управління стосовно охорони праці;
- третій етап – побудова системи заходів мотивації, обліку, аналізу та контролю системи управління охороною праці;
- четвертий етап – створення нагляду за ефективністю функціонування діючої системи управління охороною праці на підприємстві;

- п'ятий етап – забезпечення необхідних умов для діяльності та майбутнього вдосконалення системи управління охороною праці.

Законодавство з охорони праці складається з:

- Кодексу законів про працю України;
- Закону України «Про охорону праці»;
- Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»;
- прийняті відповідно до них нормативно-правові акти [3].

Відповідно до «Типового положення про службу охорони праці», на підприємстві з кількістю працюючих 50 і більше осіб роботодавець створює службу охорони праці. На підприємстві з кількістю працюючих менше 50 осіб функції служби охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва (суміщення) особи які мають відповідну підготовку.

На підприємстві з кількістю працюючих менше 20 осіб для виконання функцій служби охорони праці можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають виробничий стаж роботи не менше трьох років і пройшли навчання з охорони праці.

На даному підприємстві на кінець 2020 року кількість постійних працівників складає 33 особи, тому службу з охорони праці не утворювали.

На підприємстві використовують найману працю, тому витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від суми фонду оплати праці на підприємстві. Виходячи з цієї нормативної величини на підприємстві виділяються кошти на поліпшення умов праці (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз коштів, які виділялися на поліпшення умов праці на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Плановий рік	Фонд оплати праці, тис. грн.	Виділені кошти на поліпшення умов праці, тис. грн.
2018	1115	5,575
2019	1227,8	6,139
2020	2500	12,5

Тобто витрати на охорону праці у період 2018-2020 роки збільшилися у 1,2 рази (рис. 2.16).

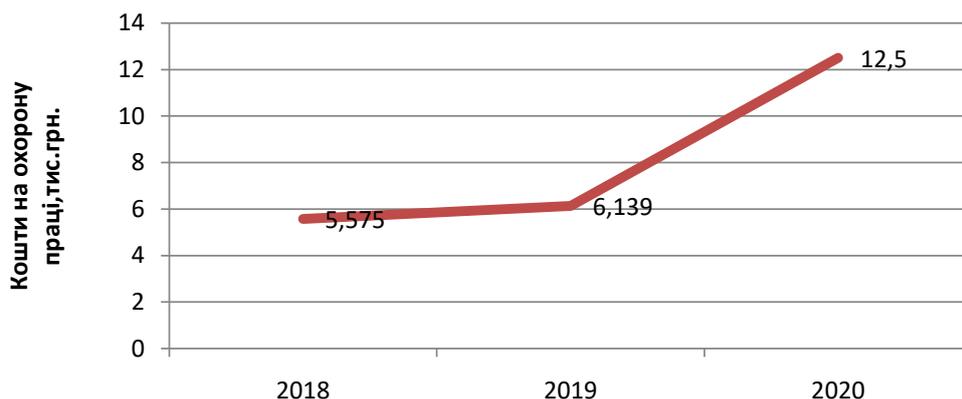

Рисунок 2.16 – Фінансування охорони праці на ПП «Трансвіт-Буд» у 2018-2020 роках

Облік і аналіз виробничого травматизму та професійної захворюваності на підприємстві. За досліджуваний період 2018-2020 роки на підприємстві ПП «Трансвіт-Буд» випадків виробничого травматизму та професійної захворюваності зафіксовано не було.

Роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України за погодженням з всеукраїнськими об'єднаннями профспілок [4].

Основні вимоги до обладнання робочих місць і умов праці. Основними напрямками в організації робочих місць вважають:

- ефективне розміщення устаткування, оснащення, предметів праці;
- раціональну спеціалізацію;
- освітлення робочої площі;
- обслуговування;
- умови безпечної й високопродуктивної праці.

Вимоги із пожежної безпеки на підприємстві. Залежно від особливостей виробничого процесу, крім загальних вимог пожежної безпеки,

здійснюються спеціальні протипожежні заходи для окремих видів виробництв, технологічних процесів та промислових об'єктів. З метою протипожежної профілактики на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки розробляються заходи, спрямовані на попередження пожеж, перекриття шляхів розповсюдження вогню, забезпечення швидкої та безпечної евакуації людей та майна з приміщення.

Оцінка економічної ефективності СУОП.

Визначення соціальної ефективності заходів для охорони праці на підприємстві із загальною (середньообліковою) кількістю працюючих 31 чоловік на підставі:

- кількість робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм, до проведення заходів 14, після проведення заходів 10;
- чисельність працівників, які працюють в умовах, що не відповідають вимогам санітарних норм до проведення норм 12, після 10;
- кількість випадків травматизму до проведення заходів 4, після 2;
- кількість днів непрацездатності через травматизм до проведення заходів 32, після 30;
- кількість працівників, що звільнилися до проведення заходів 5, після 3;

Розв'язання

Визначимо скорочення кількості робочих місць, що не відповідають вимогам нормативних актів щодо безпеки виробництва:

$$\Delta K = \frac{P_1 - P_2}{K_3} \times 100, \% \quad (2.1)$$

$$\Delta K = \frac{14 - 10}{31} \times 100 = 0,13 \%$$

де P_1, P_2 - кількість робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм до і після проведення заходів;

K_3 - загальна кількість робочих місць.

Визначаємо скорочення чисельності працівників, які працюють в умовах, які не відповідають вимогам санітарних норм:

$$\Delta Ч = \frac{N_1 - N_2}{N} \times 100, \% \quad (2.2)$$

$$\Delta Ч = \frac{12 - 10}{31} \times 100 = 0,06 \%$$

де N_1, N_2 – чисельність працівників, які працюють в умовах, що не відповідають санітарним нормам до і після здійснення заходу, чол.;

N – річна середньооблікова чисельність працівників, чол.

Зменшення коефіцієнта частоти травматизму:

$$\Delta Кч = \frac{T_1 - T_2}{N} \times 100 \quad (2.3)$$

$$\Delta Кч = \frac{4 - 2}{31} \times 100 = 0,06 \%$$

де T_1, T_2 – кількість випадків травматизму відповідно до і після проведення заходу.

Визначимо скорочення плинності кадрів через незадовільні умови праці:

$$\Delta Чп = \frac{З_1 - З_2}{N} \times 100 \quad (2.4)$$

$$\Delta Чп = \frac{5 - 3}{31} \times 100 = 0,06 \%$$

Розрахунок річної економії від зменшення рівня захворюваності на підставі наступних даних:

- кількість днів непрацездатності через хвороби на 100 працівників до проведення заходів 1876, після 1698;
- річна середньооблікова чисельність робітників 31 чоловік;

- вартість виробленої товарної продукції за зміну на одного працівника промислово-виробничого персоналу 102 грн.;
- вартість річної товарної продукції підприємства 587 тис. грн.;
- середньорічна чисельність промислово-виробничого персоналу 25 чол.;
- середньорічна заробітна плата одного працівника разом із відрахуваннями на соцстрахування $Z_p = 12790$ грн.;
- середньоденна сума допомоги по тимчасовій непрацездатності $Z = 160$ грн.

Розв'язання

Скорочення витрат робочого часу за рахунок зменшення рівня захворюваності (аналогічно травматизму) за певний час:

$$\Delta D = \frac{D_1 - D_2}{100} \times C_z, \text{ люд.-днів.} \quad (2.5)$$

$$\Delta D = \frac{1876 - 1698}{100} \times 31 = 55 \text{ люд.-днів}$$

де D_1, D_2 – кількість днів непрацездатності через хвороби чи травматизм на 100 працюючих відповідно до і після проведення заходів.

Зростання продуктивності праці:

$$\Delta W = \frac{\Delta D \times Z_v}{P_n} \times 100\%, \quad (2.6)$$

$$\Delta W = \frac{55 \times 102}{587000} \times 100 = 0,96\%$$

де Z_v – вартість виробленої продукції за зміну на одного працівника промислово – виробничого персоналу;

P_n – вартість річної товарної продукції підприємства.

Річна економія зарплати за рахунок зростання продуктивності праці при зменшенні рівня захворюваності і травматизму:

$$E_z = \frac{\Delta W \times Z_p}{100} \times Ч_{cp}, \text{ грн.} \quad (2.7)$$

$$E_z = \frac{0,96 \times 12790}{100} \times 25 = 3069,6 \text{ грн.}$$

де $Ч_{cp}$ – середньорічна чисельність промислово – виробничого персоналу;

Z_p – заробітна плата одного працівника з відрахуваннями на соцстрахування.

Економія за рахунок зменшення коштів на виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності:

$$E_{cc} = \Delta Д \times П_d, \text{ грн.} \quad (2.8)$$

$$E_{cc} = 55 \times 160 = 8800 \text{ грн.}$$

де $П_d$ – середньоденна сума допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Річна економія за рахунок зменшення рівня захворюваності (травматизму):

$$E_{pz(t)} = E_z + E_c + E_{cc}, \text{ грн.} \quad (2.9)$$

$$E_{pz(t)} = 8800 + 3069,6 = 11869,6 \text{ грн.}$$

Отже, робимо висновок, що на підприємстві найбільша за період 2018-2020 роки кількість постійних працівників складала 33 особи, тому службу з охорони праці не утворювали. За період 2018-2020 роки збільшувалися кошти на поліпшення умов праці. За досліджуваний період на підприємстві випадків виробничого травматизму та професійної захворюваності зафіксовано не було. На даному підприємстві організовані робочі місця, пожежна безпека підприємства відповідає вимогам Закону України «Про пожежну безпеку», Правилам пожежної безпеки в Україні та вимогам відповідних нормативних документів.

Висновок до розділу 2.

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було проаналізовано стан та перспективи розвитку транспортної галузі. Транспортна галузь України характеризується недостатністю фінансового забезпечення, модернізації та переоснащення основних засобів. Наразі транспортна галузь повністю задовольняє лише основні потреби населення та країни у розрізі обсягів перевезень, але не за якістю. Окреслено основні проблеми розвитку вітчизняного транспортного комплексу та шляхи їх подолання. Для їх реалізації необхідно створити систему управління якістю транспортних послуг, завдяки чому відбудеться визначення стандартів якості надання транспортних послуг та розроблення критеріїв оцінки якості, розроблення системи моніторингу якості наданих транспортних послуг.

ПП «Трансвіт-Буд» є сучасним підприємством яке здійснює надання послуг у сфері вантажних перевезень. Аналіз фінансових та економічних показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки показав, що підприємство функціонує ефективно, отримує прибутки та є рентабельним. Середньооблікова чисельність працівників зростає протягом трьох років. Але відмічається високий рівень зносу основних засобів, що може впливати на ефективність їх використання, яка знизилась протягом 2018-2020 років.

Аналіз стану охорони праці показав на відсутність на підприємстві за досліджуваний період нещасних випадків, випадків виробничого травматизму та професійної захворюваності.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПП «ТРАНСВІТ-БУД»

3.1. Аналіз формування прибутку підприємства

Прибуток виступає фінансовим результатом, який характеризує ефективність господарської діяльності підприємства. Він виступає інструментом управління діяльністю будь-якого суб'єкта господарювання. За результатами аналізу прибутковості діяльності підприємства приймаються відповідні рішення щодо реалізації основних функцій прибутку, а саме, оціночної, стимулюючої та розподільчої.

ПП «Трансвіт-Буд» за розміром класифікується як мале підприємство з середньообліковою чисельністю працівників 16 осіб та річним доходом 10751,3 тис.грн станом на 2020 рік.

Мале підприємництво має свої особливості діяльності. Розглянемо їх детальніше. В Україні існують дві системи оподаткування: *загальна і спрощена*. Малі підприємства мають змогу використовувати одну з систем.

Підприємство, яке знаходиться на загальній системі оподаткування сплачує наступні види податків, залежно від виду діяльності та здійснених господарських операцій:

- податок на прибуток;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- митні платежі;
- податок на майно;
- рентна плата;
- інші податки.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – такий механізм сплати податків, за якого суб’єкт господарювання сплачує єдиний податок замість тих видів податків, що передбачені загальною системою оподаткування з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Єдиний податок (ЄП) – податок, що сплачують суб’єкти господарювання на спрощеній системі оподаткування; основний підприємницький податок.

Спочатку єдиний податок включав у себе відрахування до місцевого податкового бюджету, Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування. На даний момент єдиний податок включає в себе відрахування лише до місцевого податкового бюджету, а всі інші відрахування включені до єдиного соціального внеску. З 2012 року сума єдиного податку визначається у відсотковому відношенні та залежить від групи платника. Також з цього року була відмінена 50% доплата єдиного податку за кожного найманого робітника [3]. Групи платників єдиного податку подані у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Групи платників єдиного податку станом на 2020 рік

	1 група (для фіз. осіб)	2 група (для фіз. осіб)	3 група (для фіз. та юр. осіб)	4 група (для с/г підприємств)
Ставка ЄП	до 210,20 грн. (до 10% прожиткового мінімуму для працездатної особи на 1 січня 2020 року)	до 944,60 грн. (до 20% мінімальної заробітної плати у 2020 році)	3% - у разі сплати податку на додану вартість; 5% - у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.	0,57 % - 6,33 % від оцінки 1 га з урахув. індексації
Обсяг доходу	До 1 млн.грн.	До 5 млн. грн.	До 7 млн. грн.	Не менше 75 % частка с/г продукції в доході
Працівники	–	До 10 осіб	Не обмежено	Для юр.осіб – не обмежено Для фіз.осіб. – не використовують
Діяльність	Роздрібна торгівля, побутові послуги	Послуги, виробництво, торгівля, ресторанне господарство	Усі види, дозволені спрощеною системою	Виробництво с/г продукції

ПП «Трансвіт-Буд» хоча і відноситься до малих підприємств, але знаходиться на загальній системі оподаткування, оскільки його дохід у 2020 році перевищує суму доходу, передбачену спрощеною системою оподаткування для юридичних осіб.

Прибуток – це частина чистого доходу, який отримує підприємство після реалізації продукції. Кількісно він являє собою різницю між виручкою і повною собівартістю реалізованої продукції.

Динаміку прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки представлено на рисунку 3.1.

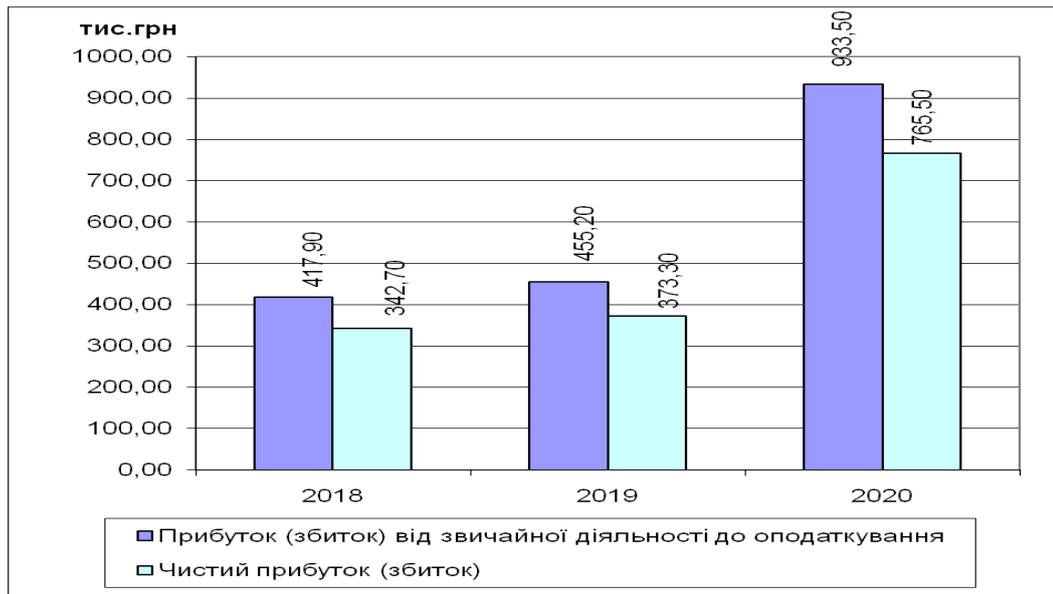

Рисунок 3.1 – Динаміка прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

В цілому діяльність підприємства прибуткова. Чітко виявлене зростання прибутку підприємства протягом досліджуваного періоду, що є позитивним.

Проведемо аналіз формування прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки (табл. 3.2). Аналіз показав (табл. 3.2), що чистий прибуток підприємства за три досліджувані роки зріс на 422, 80 тис.грн (у 1,23 рази). Суттєве зростання відбулося у 2020 році – на 50% проти попереднього періоду. Таке суттєве зростання прибутку відбулося переважно через

збільшення платоспроможного попиту на послуги, що надається підприємством.

Таблиця 3.2 – Формування прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
				2020 до 2018 р		2020 до 2019 р	
				Абсолютне	Темп приросту, %	Абсолютне	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	8010,00	9423,00	10751,30	+2741,30	+34,22	+1328,3	+14,10
Інші доходи	34,3	38,9	134,5	+100,20	+292,13	+95,60	+245,76
Разом доходи	8044,30	9461,90	10885,80	+2841,5	+35,32	+1423,9	+15,05
Собівартість реалізованої продукції (т.р.п.)	7013,60	8456,40	9041,50	+2027,90	+28,91	+585,10	+6,92
Інші витрати	612,8	550,3	910,8	+298,00	+48,63	+360,50	+65,51
Разом витрати	7626,40	9006,70	9952,30	+2325,9	+30,50	+945,60	+10,50
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	417,90	455,20	933,50	+515,60	+123,38	+478,30	+105,07
Податок на прибуток	75,2	81,9	168	+92,80	+123,40	+86,10	+105,13
Чистий прибуток	342,70	373,30	765,50	+422,80	+123,37	+392,20	+105,06

Проаналізуємо структуру доходів та витрат ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки. Загальна сума доходів ПП «Трансвіт-Буд» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросла на 1423,9 тис.грн (15,05%), а у порівнянні з 2018 роком збільшилася на 35,32% та становить 10885,80 тис. грн. Збільшення відбувалося поступове протягом трьох років.

Загальна сума витрат ПП «Трансвіт-Буд» у звітному періоді збільшилася на 945,60 тис.грн (10,50%) порівняно із 2019 роком, а у порівнянні із 2018 роком – на 30,50% та становить у 2020 році 9952,30 тис. грн. (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Динаміка доходу та витрат ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Проаналізуємо структуру доходів ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Структура доходів ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
				2020 до 2018 р		2020 до 2019 р	
				Абсолютне	Темп приросту, %	Абсолютне	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), %	99,57	99,59	98,76	-0,81	-0,81	-0,82	-0,83
Інші доходи, %	0,43	0,41	1,24	+0,81	+189,77	+0,82	+200,53
Разом доходи, %	100,00	100,00	100,0	–	–	–	–
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг), %	87,56	89,74	84,10	-3,46	-3,96	-5,65	-6,29
Інші витрати, %	7,62	5,82	8,37	+0,75	+9,83	+2,55	+43,86
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, %	5	5	9	+3,38	+65,07	+3,76	+78,25
Разом витрати, %	94,81	95,19	91,42	-3,38	-3,57	-3,76	-3,95

Основною складовою доходів підприємства є чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг). Структура доходу протягом 2018-2020

років суттєво не змінилася. Так, у 2018 році чистий доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) складав 99,57%, у 2019 році – 99,59%, а у 2020 році – 98,76%. У той же час частка інших доходів становила 0,43%; 0,41% та 1,24% відповідно (рис. 3.3).

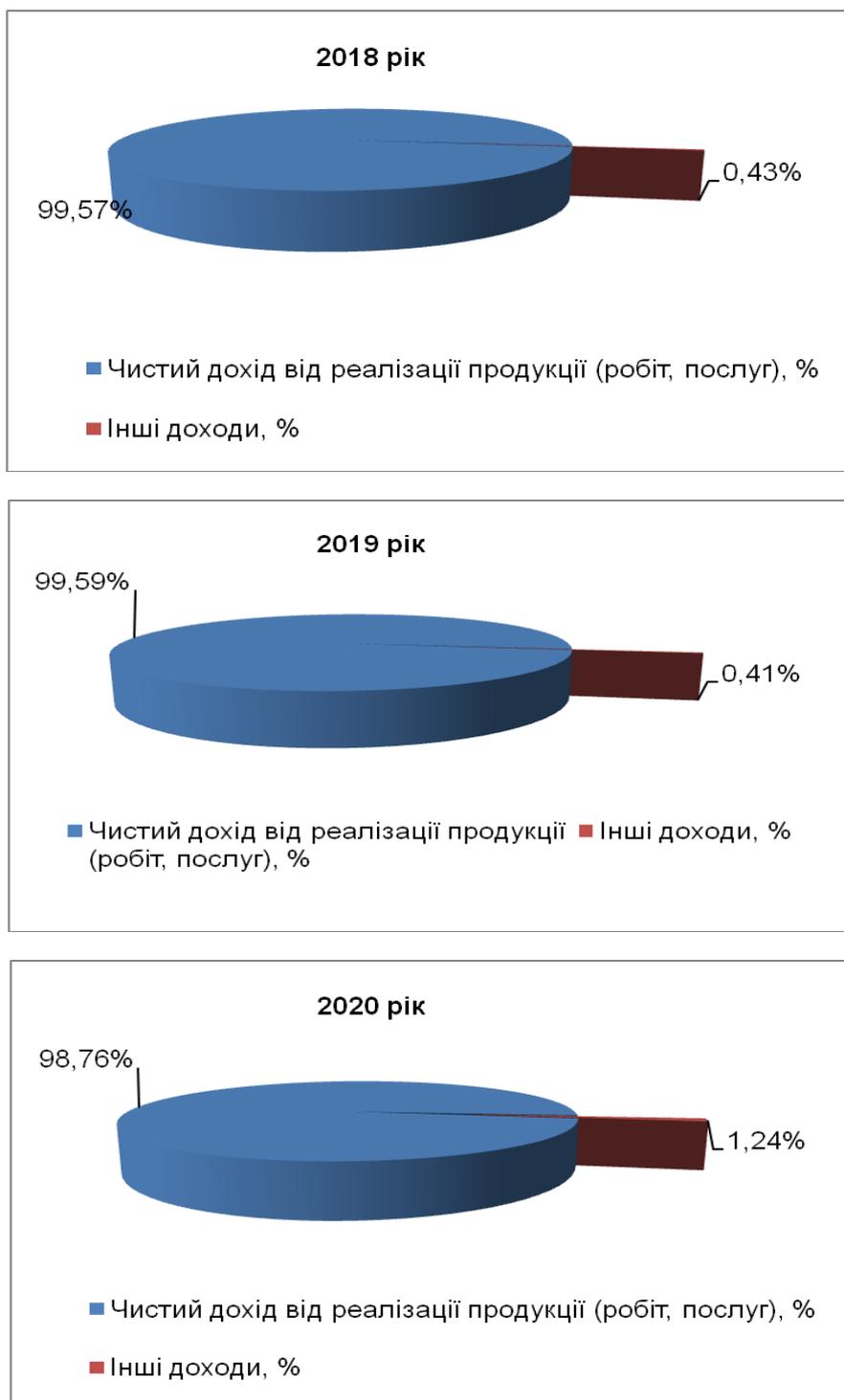

Рисунок 3.3 – Частка чистого доходу від реалізації робіт (робіт, послуг) у структурі доходів ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

У 2020 році відбулося суттєве зростання частки інших доходів у 1,9 разів і відповідне зменшення частки чистого доходу від реалізації продукції (товарів, послуг).

Чистий дохід ПП «Трансвіт-Буд» отримує в результаті діяльності за такими видами:

- перевезення вантажів автомобільним транспортом;
- діяльність приватних охоронних служб;
- надання в оренду та експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Проаналізуємо структуру чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки (рис. 3.4).

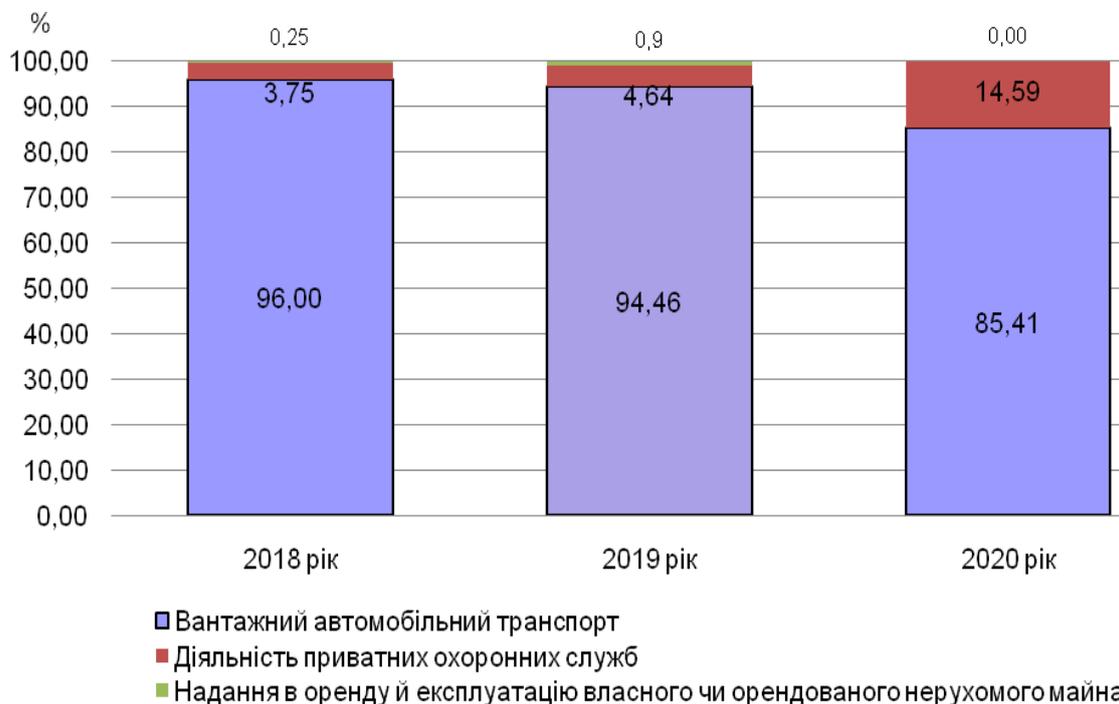

Рисунок 3.4 – Структура чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Аналіз показав зменшення частки доходу від робіт з перевезення вантажів автомобільним транспортом з 96% у 2018 році до 85,41% - у 2020

році. У 2020 році не надавалося в оренду та експлуатацію власне чи орендоване нерухоме майно.

Суттєво зросла частка чистого доходу від діяльності приватних охоронних служб – у майже 3 рази. Збільшення частки доходів від цих послуг пов'язано зі зростанням їхніх обсягів.

Основною складовою витрат ПП «Трансвіт-Буд» є собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) (рис. 3.5).

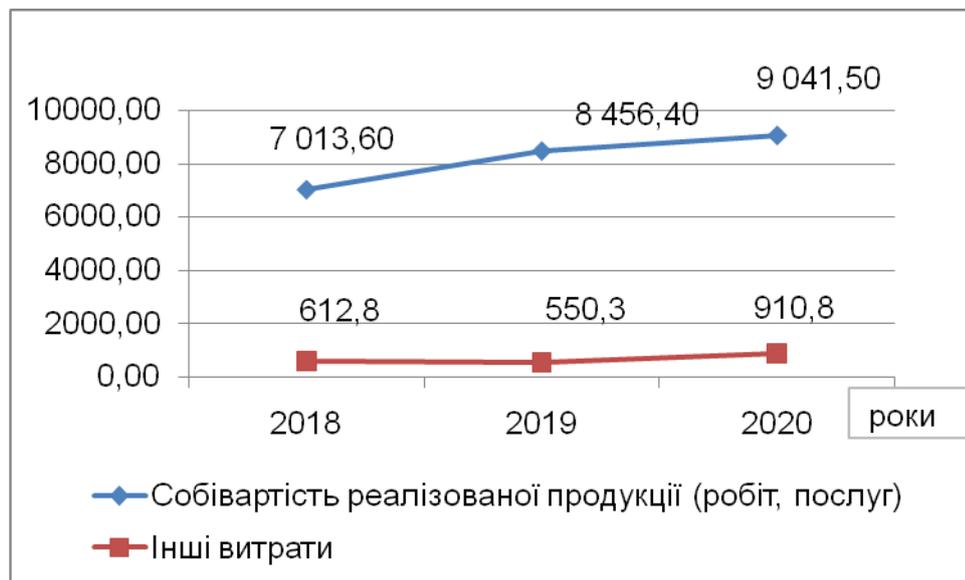

Рисунок 3.5 – Склад та динаміка витрат ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Питома вага собівартості у структурі доходів підприємства у досліджуваному періоді становила 87,19% у 2018 році; 89,37% – у 2019 році та 83,06% – у 2020 році. Як бачимо, питома вага собівартості робіт (послуг) зменшується у 2020 році.

Зміни загальної суми витрат відбулися за рахунок збільшення собівартості продукції та інших витрат (рис. 3.6).

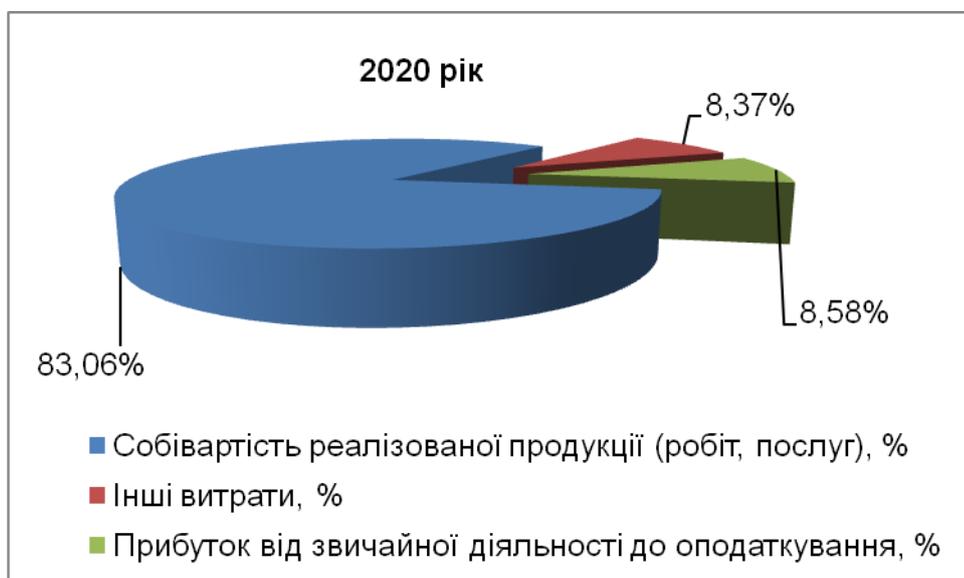
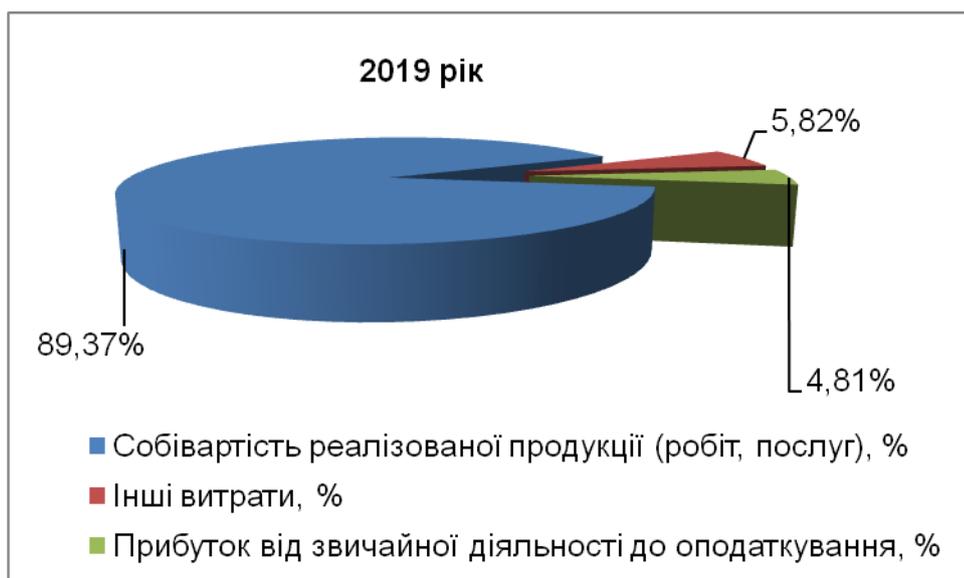
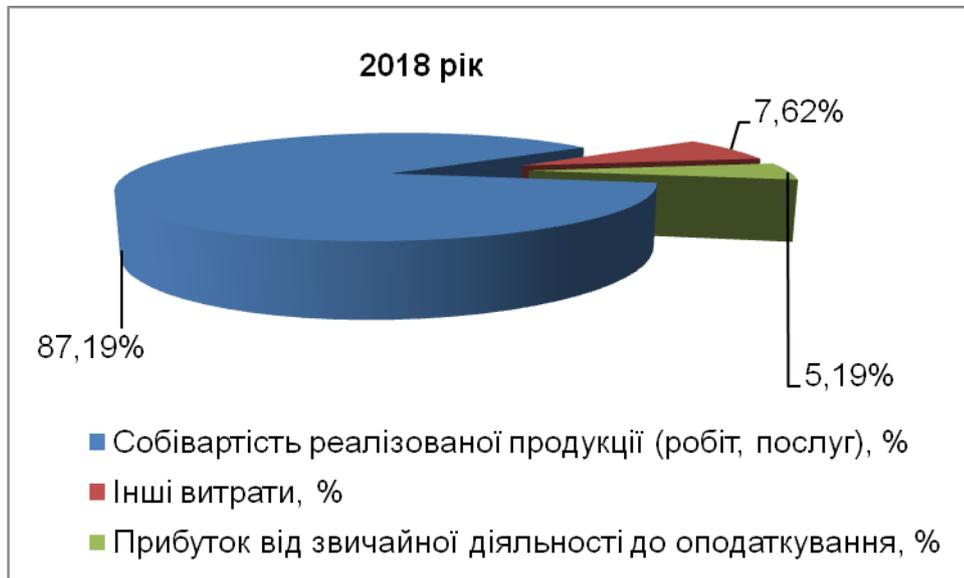

Рисунок 3.6 – Структура доходів ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Ефективність роботи ПП «Трансвіт-Буд» залежить не лише від величини прибутків, а й від характеру його розподілу. Тому наступним етапом даної кваліфікаційної роботи бакалавра стане аналіз розподілу та використання прибутку підприємства.

3.2. Аналіз розподілу та використання прибутку підприємства

В теорії процедура розподілу прибутку підприємства полягає в тому, що частина прибутку у вигляді податків і зборів надходить до державного бюджету і використовується на потреби суспільства, а друга частина доступна підприємству і використовується для виплат власникам, розширення виробництва, створення резервних фондів тощо.

Однак, якщо держава стягує з підприємства дуже високі податки, то це не стимулює розвиток виробництва, у зв'язку з чим може відбутися спад обсягів виробництва та реалізації продукції, та надходження коштів у домогосподарство. Те саме може статися, якщо весь прибуток буде використаний для виплати власникам підприємства. У цьому випадку виробництво продукції зменшиться в майбутньому, оскільки основні засоби не оновлюються, зменшується власний оборотний капітал, що в кінцевому підсумку може призвести до банкрутства підприємства. Тому у кожному окремому випадку треба шукати оптимальний варіант розподілу прибутку. Важливу роль у цьому повинен зіграти аналіз економічної діяльності підприємства.

Для аналізу ефективності розподілу прибутку, необхідно розглянути дані про використання чистого прибутку в динаміці і з'ясувати чинники, що визначають розподіл прибутку ПП «Трансвіт-Буд».

Ринкова економіка характеризується тим, що в ній прибуток виступає інструментом управління. Напрями розподілу прибутку підприємства залежать від основної мети діяльності. Для більшості суб'єктів господарювання основною метою є збільшення прибутків.

Показники ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, що характеризують перший етап розподілу прибутку наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Розподіл прибутку між державою та ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
				2020 до 2018 р		2020 до 2019 р	
				Абсолютне	Темп приросту, %	Абсолютне	Темп приросту, %
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	417,90	455,20	933,50	515,60	123,38	478,30	105,07
Податок на прибуток	75,20	81,90	168,00	92,80	123,40	86,10	105,13
Частка в структурі прибутку, %	18	18	18	–	–	–	–
Чистий прибуток	342,70	373,30	765,50	422,80	123,37	392,20	105,06
Частка в структурі прибутку, %	82	82	82	–	–	–	–

Нормативно-правове поле окреслює два основних способи розподілу прибутку підприємства: виплату дивідендів та формування резервного фонду. Можуть мати місце і інші варіанти, які приймаються за рішенням власників, керівництва тощо.

Як вже зазначалося у першому розділі даної кваліфікаційної роботи бакалавра, прибуток підприємства розподіляється у два етапи. На першому етапі відбувається розподіл прибутку відповідно до чинного законодавства між суб'єктом господарювання та державою, за необхідності сплачуються відсотки за кредитами. Підприємство сплачує податок на прибуток. Та

частина, що залишається після сплати обов'язкових податків (зборів, платежів) залишається вже у розпорядження підприємства

Саме в яких пропорціях відбувається розподіл прибутку між державою та підприємством залежить насамперед від системи оподаткування, яку використовує підприємство. Ця система визначає ставки податку на прибуток, наявність податкових пільг тощо.

Як вже зазначалося, ПП «Трансвіт-Буд» хоча і відноситься до малих підприємств, але знаходиться на загальній системі оподаткування, оскільки його дохід у 2020 році перевищує суму доходу, передбачену спрощеною системою оподаткування для юридичних осіб.

Розподіл прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства відбувається за рішенням власника, керівництва тощо, фіксується у статутних документах. Щодо частини чистого прибутку, яка залишилася у розпорядженні ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, то можна відмітити збільшення розміру нерозподіленого прибутку у 2020 році більше, ніж у 2 рази (рис. 3.7).

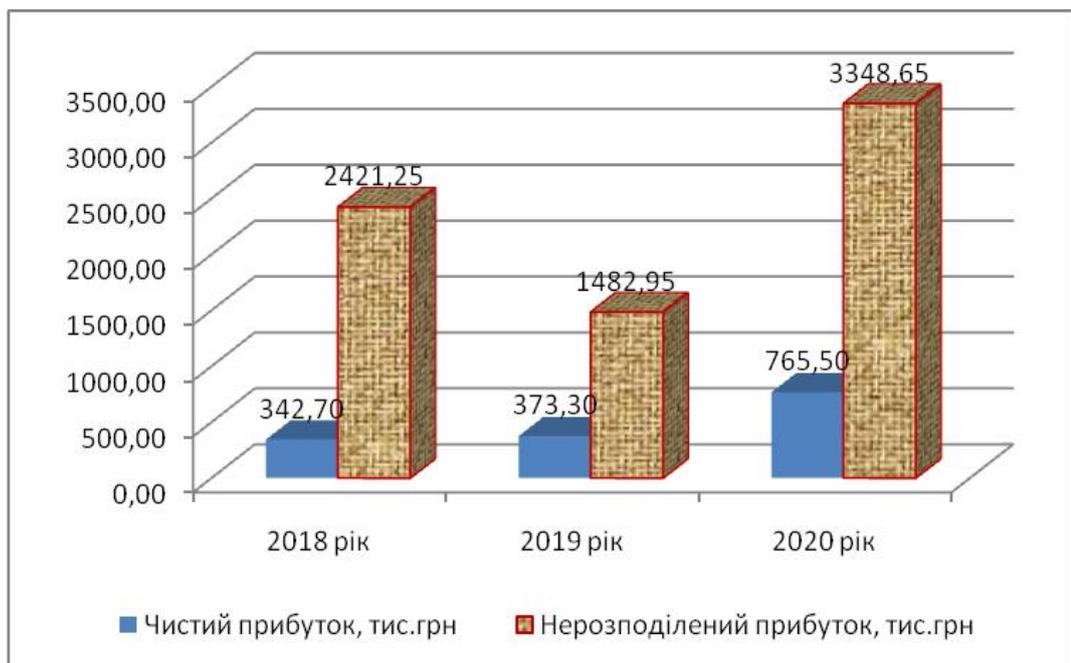

Рисунок 3.7 – Динаміка чистого та нерозподіленого прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Велике значення при розподілі чистого прибутку підприємства має досягнення оптимального співвідношення між фондом нагромадження та фондом споживання. На цей процес здійснюють вплив зовнішні та внутрішні фактори, які були описані у першому розділі даної роботи.

До факторів зовнішнього впливу при розподілі чистого прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки відносяться:

- ринкова норма прибутку на інвестований капітал;
- вартість зовнішніх джерел формування інвестиційних ресурсів;
- система оподаткування;
- темпи інфляції;
- рівень конкуренції в галузі;
- загальноекономічний стан в Україні;
- доступність альтернативних зовнішніх джерел фінансування;
- стан кон'юнктури ринку продукції підприємства.

До внутрішніх факторів, що впливають на розподіл чистого прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки відносяться:

- сума отриманого прибутку;
- рівень підприємницького ризику;
- поточна платоспроможність.

Розподіл чистого прибутку повинен здійснюватися з урахуванням інтересів усіх учасників бізнес-процесу. Тому важливим є оптимальне поєднання наступних завдань:

- здійснення розподілу чистого прибутку відповідно до стратегічних і тактичних цілей суб'єкта господарювання;
- забезпечення приросту ринкової вартості підприємства у коротко- та довгостроковій перспективах;
- підвищення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання;
- реалізація завдань соціального розвитку підприємства;
- поповнення фінансових ресурсів суб'єкта господарювання;
- розвиток матеріально-технічної бази;

- підвищення рівня платоспроможності та зменшення ризиків підприємницької діяльності.

Отже, ми проаналізували процес розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки. Наступним етапом даної кваліфікаційної роботи бакалавра стане розробка основних шляхів вдосконалення управління прибутком підприємства.

3.3. Шляхи вдосконалення управління прибутком підприємства

Величина прибутку за абсолютним значенням є важливою у випадку, коли мова йде про фінансові ресурси, які планується використати підприємством у майбутньому. Для оцінювання ефективності господарської діяльності аналіз треба проводити за відносними показниками, такими як рентабельність. Рентабельність представляє собою відносний показник ефективності діяльності підприємства, що характеризує рівень прибутковості.

Оцінка прибутковості діяльності підприємства проводиться за допомогою багатьох показників, розрахунок яких представлено в таблиці 3.5.

Дані таблиці 3.5 свідчать, що у 2019 році відбувається зниження показників рентабельності витрат та власного оборотного капіталу. Але вже у 2020 році відзначається покращення всіх показників рентабельності.

В цілому, на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки можна відмітити негативну тенденцію до погіршення показників рентабельності основних засобів (на 2,77%), виробничих ресурсів (на 1,64%), витрат на оплату праці (на 21,76%), господарських ресурсів (на 2,91%).

Для аналізу прибутковості ПП «Трансвіт-Буд» врахуємо пряму залежність розміру прибутку від розміру чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг). Проведемо факторний аналіз чистого доходу від реалізації продукції ПП «Трансвіт-Буд».

Таблиця 3.5 – Показники прибутковості ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
				2020-2018	2020-2019
1. Середній розмір майна	5185,05	6720,20	7348,70	+2163,65	+628,50
2. Середній розмір власного капіталу	2471,30	2879,35	3448,75	+977,45	+569,40
3. Середній розмір власного оборотного капіталу	1784,75	1356,80	699,05	-1085,70	-657,75
4. Середній розмір перманентного капіталу	2471,30	2879,35	3448,75	+977,45	+569,40
5. Середній розмір авансованого капіталу	2471,30	2882,40	3462,05	+990,75	+579,65
6. Середній розмір матеріальних оборотних активів	116,30	140,65	56,85	-59,45	-83,80
7. Середній розмір основних засобів	1825,80	2938,90	4639,55	+2813,75	+1700,65
8. Вартість виробничих ресурсів	1942,10	3079,55	4696,40	+2754,30	+1616,85
9. Витрати на оплату праці	732,80	1358,00	2647,00	+1914,20	+1289,00
10. Вартість господарських ресурсів	2674,90	4437,55	7343,40	+4668,50	+2905,85
11. Виручка від реалізації	8010,00	9423,00	10751,30	+2741,30	+1328,30
12. Витрати	4459,30	4166,50	4694,90	+235,60	+528,40
13. Прибуток до оподаткування	417,90	455,20	933,50	+515,60	+478,30
14. Чистий прибуток	342,70	373,30	765,50	+422,80	+392,20
15. Рентабельність, %					
15.1. Продажу	5,22	4,83	8,68	+3,47	+3,85
15.2. Основних засобів	22,89	15,49	20,12	-2,77	+4,63
15.3. Матеріальних оборотних активів	359,33	323,64	1642,04	+1282,71	+1318,40
15.4. Виробничих ресурсів	21,52	14,78	19,88	-1,64	+5,10
15.5. Витрат на оплату праці	57,03	33,52	35,27	-21,76	+1,75
15.6. Господарських ресурсів	15,62	10,26	12,71	-2,91	+2,45
15.7. Витрат	9,37	10,93	19,88	+10,51	+8,96
15.8. Активів	8,06	6,77	12,70	+4,64	+5,93
15.9. Власного капіталу	13,87	12,96	22,20	+8,33	+9,23
15.10. Власного оборотного капіталу	19,20	27,51	109,51	+90,30	+81,99
15.11. Перманентного капіталу	13,87	12,96	22,20	+8,33	+9,23
15.12. Авансованого капіталу	13,87	12,95	22,11	+8,24	+9,16

На основі даних таблиці 3.6 визначимо вплив факторів, що спричинили зміну чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг).

Таблиця 3.6 – Вихідні дані для факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції на ПП «Трансвіт-Буд»

№ п/п	Показники	Умовні позначення	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	Середньорічна вартість майна, тис.грн	М	6720,2	7348,7	+628,5	+9,35
2	Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	ЧД	9423,0	10751,3	+1328,3	+14,10
3	Ресурсовіддача	РВ	1,402	1,463	+0,06	+4,34

$$ЧД = М * РВ; \quad (3.1)$$

$$ЧД_{ум} = М_1 * РВ_0. \quad (3.2)$$

$$ЧД_{ум} = 7348,7 * 1,402 = 10302,88 \text{ (тис.грн).}$$

$$\Delta ЧД = ЧД_1 - ЧД_0, \quad (3.3)$$

$$\Delta ЧД = +1328,3 \text{ (тис.грн) ;}$$

В тому числі за рахунок факторів:

– середньорічна вартість майна (екстенсивний фактор).

$$\Delta ЧД_{м} = ЧД_{ум} - ЧД_0, \quad (3.4)$$

$$\Delta ЧД_{м} = 10302,88 - 9423,0 = +879,88 \text{ (тис.грн).}$$

– ресурсовіддача (інтенсивний фактор).

$$\Delta ЧД_{рв} = ЧД_1 - ЧД_{ум}, \quad (3.5)$$

$$\Delta ЧД_{рв} = 10751,3 - 10302,88 = +448,42 \text{ (тис.грн).}$$

$$\Delta ЧД = \Delta ЧД_{м} + \Delta ЧД_{рв}, \quad (3.6)$$

$$\Delta ЧД = +879,88 + 448,42 = +1328,3 \text{ (тис.грн)}$$

У 2020 році в порівнянні із 2019 роком чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 1328,30 тис.грн (14,10%), у тому числі за рахунок збільшення середньорічної вартості майна – на 879,88 тис.грн.

Спостерігається позитивна динаміка ресурсовіддачі. Даний показник збільшився у 2020 році на 0,06 грн/грн..

Чистий дохід від реалізації продукції у 2020 році зріс за рахунок зростання ресурсовіддачі на 448,42 тис.грн. Таким чином, головним чинником зростання чистого доходу від реалізації продукції на ПП «Трансвіт-Буд» стало збільшення середньорічної вартості майна, тобто екстенсивний чинник.

Фактори, що впливають на величину прибутку ПП «Трансвіт-Буд» зображені на рисунку 3.8.

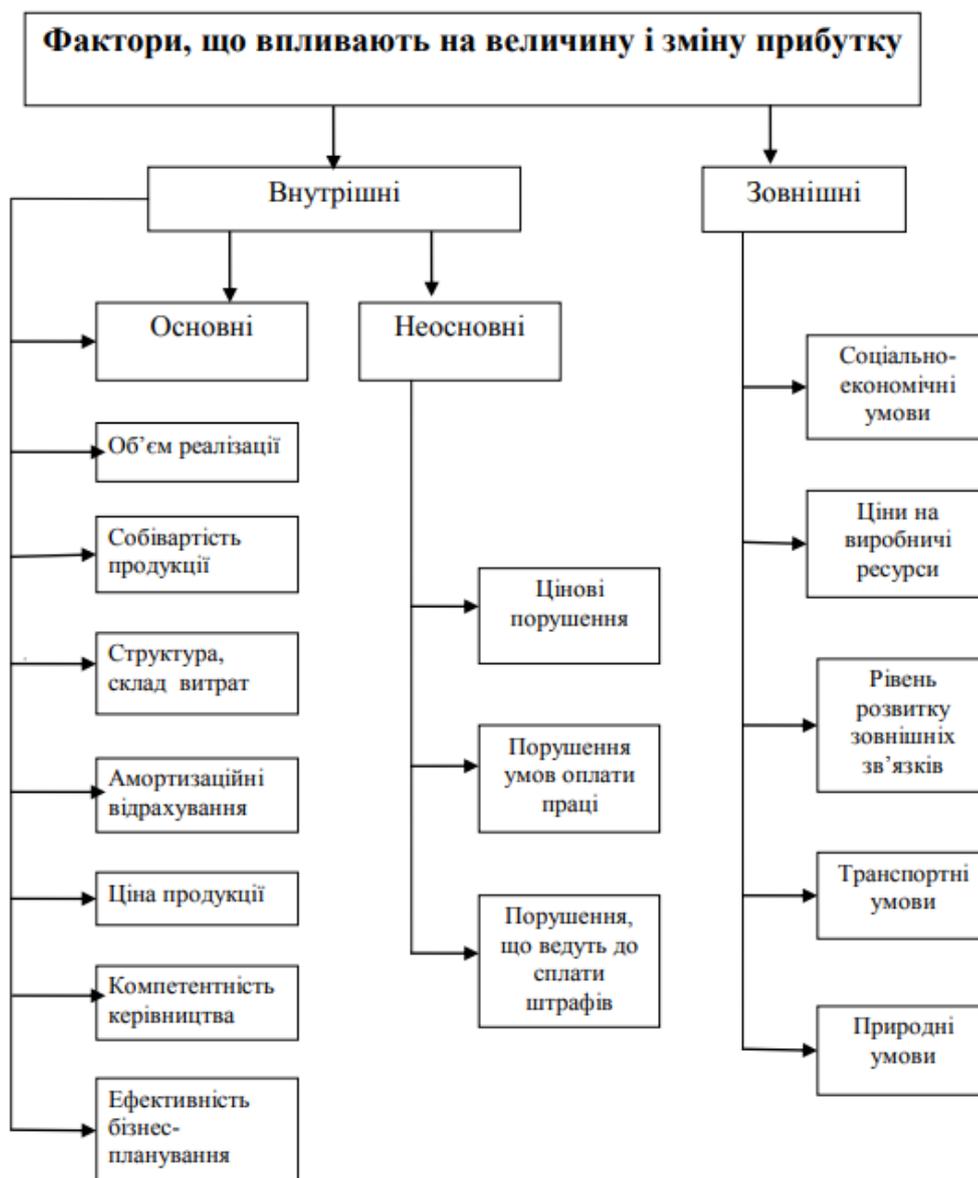

Рисунок 3.8 – Фактори, що впливають на величину прибутку ПП «Трансвіт-Буд»

Представлені на рисунку 3.8 фактори здійснюють свій вплив на розмір прибутку підприємства не прямо, а через собівартість продукції (робіт, послуг) та обсяги реалізації. Для аналізу та прогнозування розміру прибутку необхідно зіставляти дохідну та витратну частини виробництва.

Одним із найважливіших принципів діяльності підприємств полягає в тому, що потрібно виробляти те, що можна продати, а не продавати за будь-яку ціну те, що виробили. Економічний успіх ПП «Трансвіт-Буд» та тривалість життєвого циклу підприємства залежать від прибутковості та рентабельності, тому ефективність маркетингу відіграє важливу роль.

Одним із шляхів підвищення прибутковості є зниження собівартості продукції. Зменшення виробничих витрат найкраще відображає економію матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, що є у розпорядженні підприємства. Максимальна мобілізація резервів для зменшення виробничих витрат є важливою передумовою ефективного функціонування підприємства.

Обсяг досягнутого прибутку значною мірою залежить від того, наскільки раціонально та економічно використовуються матеріальні ресурси у виробництві. Зменшення величини сукупних матеріальних витрат на одиницю продукції призводить до зменшення її собівартості, при якій частка матеріальних витрат дуже велика. Зменшення матеріальних витрат збільшує прибуток.

Важливим напрямком для збільшення розміру прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за рахунок збільшення обсягів реалізації продукції (робіт, послуг) є оновлення основних засобів. На підприємстві високий рівень зносу основних засобів, низький рівень фондоддачі. Так, вид діяльності ПП «Трансвіт-Буд» основний – це перевезення вантажним автомобільним транспортом, то даний напрямок є таким, що заслуговує уваги.

Основними завданнями управління ПП «Трансвіт-Буд», що визначають стратегію розподілу прибутку є:

- забезпечення ефективності основних напрямків діяльності підприємства;
- пошук нових видів діяльності для розвитку підприємства;

- підвищення рівня прибутковості діяльності;
- підвищення ефективності використання капіталу;
- нарощування ресурсного потенціалу підприємства.

Управління розподілом та використанням ПП «Трансвіт-Буд» пропонується здійснювати у сім етапів (рис.3.9).

Перший етап	формування інформаційної бази для аналізу ефективності використання підприємства.
Другий етап	визначення об'єктивної оцінки позицій на основі оцінок всіх заключних позицій використання прибутку підприємства.
Третій етап	дослідження внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на ефективність використання прибутку підприємства.
Четвертий етап	визначення напрямів розподілу прибутку у поточному період з урахуванням стратегічних і тактичних цілей підприємства.
П'ятий етап	розроблення системи управлінських рішень зі забезпечення повного та ефективного використання розподіленого прибутку.
Шостий етап	забезпечення контролю за виконанням управлінських рішень щодо розподілу та використання прибутку підприємства.
Сьомий етап	коригування окремих управлінських рішень за результатами здійсненого контролю та з урахуванням стратегії розвитку підприємства.

Рисунок 3.9 – Запропонований механізм здійснення управління розподілом та використанням прибутку ПП «Трансвіт-Буд»

Таким чином, основними шляхами покращення цільової структури використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд» є (рис. 3.10).

Отже, основною метою ПП «Трансвіт-Буд» у сучасних умовах є максимізація прибутку, що неможливо без ефективного управління ним. Пошук резервів для збільшення прибутковості підприємства – головне завдання керівника.

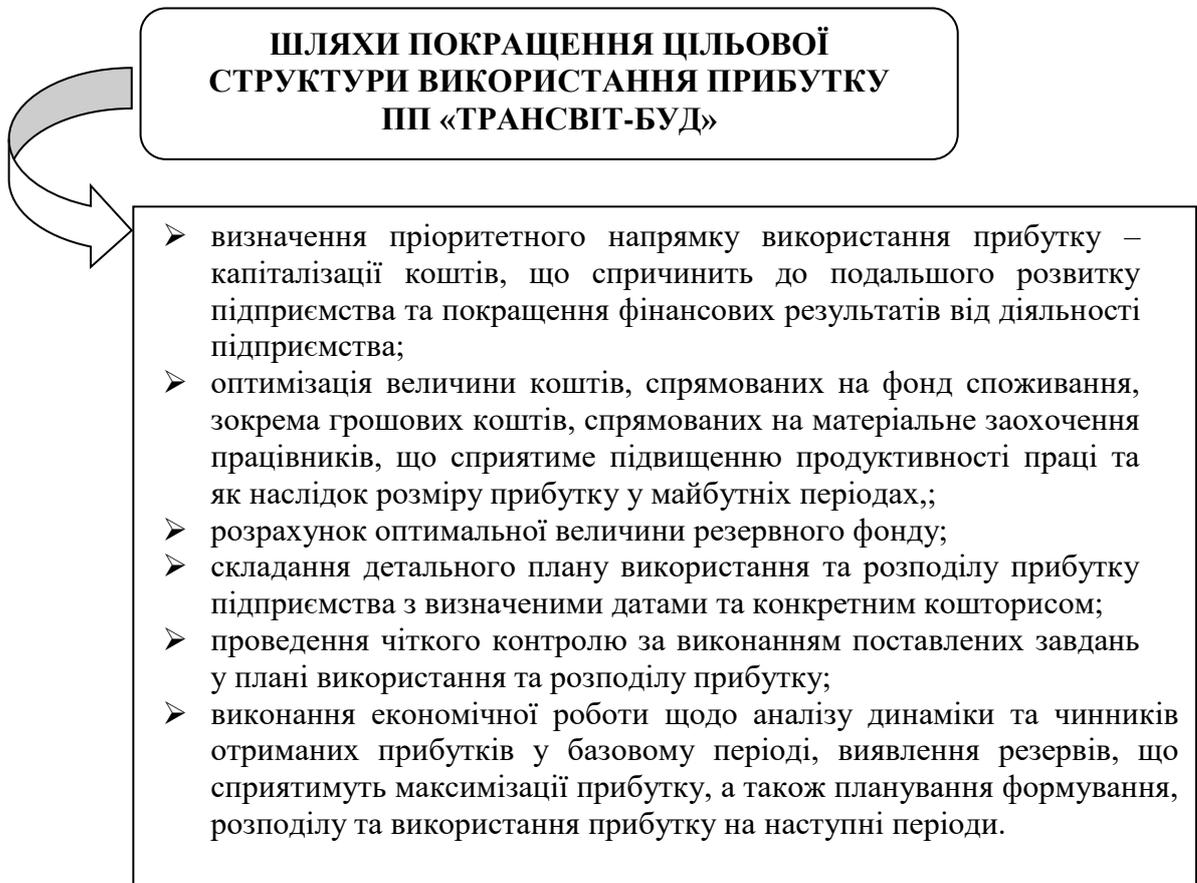

Рисунок 3.10 – Шляхи покращення цільової структури використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд»

Висновок до розділу 3.

Прибуток виступає фінансовим результатом, який характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.

ПП «Трансвіт-Буд» хоча і відноситься до малих підприємств, але знаходиться на загальній системі оподаткування, оскільки його дохід у 2020 році перевищує суму доходу, передбачену спрощеною системою оподаткування для юридичних осіб.

В цілому діяльність підприємства прибуткова. Чітко виявлене зростання прибутку підприємства протягом досліджуваного періоду, що є позитивним.

Проаналізовано процес розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки.

Основними завданнями управління ПП «Трансвіт-Буд», що визначають стратегію розподілу прибутку є:

- забезпечення ефективності основних напрямків діяльності підприємства;
- пошук нових видів діяльності для розвитку підприємства;
- підвищення рівня прибутковості діяльності;
- підвищення ефективності використання капіталу;
- нарощування ресурсного потенціалу підприємства.

Запропоновано механізм здійснення управління розподілом та використанням прибутку ПП «Трансвіт-Буд» та шляхи покращення цільової структури використання прибутку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті виконання даної кваліфікаційної роботи бакалавра було виконано аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд» та розроблення основних шляхів вдосконалення управління прибутком підприємства.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку літературних джерел, глосарію та додатків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було розглянуто поняття «прибуток», його сутність та класифікацію. Зазначено, що прибуток – це один з основних показників діяльності підприємства. Збільшення його розміру є однією з головних задач більшості вітчизняних підприємств. Представлено трактування цієї категорії різними науковцями-економістами. Автором досліджено еволюцію категорії «прибуток», що дозволило стверджувати, що майже всі підходи до її визначення зводяться до визначення сутності прибутку як матеріальної вигоди, яку суб'єкт господарювання отримує як результат здійсненої діяльності. Такою діяльністю може бути виробнича, торговельна, діяльність у сфері послуг тощо.

Розглянуто питання розподілу та використання прибутку підприємства. Важливим є дослідження механізму формування фінансових результатів підприємства, на який суттєвий вплив здійснюють особливості господарської діяльності, а саме, сфера діяльності. Розглянуто джерела та особливості формування фінансових результатів підприємств у різних сферах діяльності, підходи до формування прибутку підприємства та основні напрями розподілу прибутку підприємства. Важливим питанням є методологія, яка включає послідовність етапів оцінки формування та розподілу прибутку підприємства. Розглянуто основні етапи оцінки ефективності формування і розподілу прибутку. Наведено характеристику факторів формування прибутку, цілей та напрямів його розподілу в умовах командно-адміністративної та ринкової

економіки. Важливим є також врахування впливу системи розподілу прибутку на результативність підприємства. Так, під час розподілу чистого прибутку необхідно враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було проаналізовано стан та перспективи розвитку транспортної галузі України; розглянуто організаційно-правові основи діяльності підприємства; здійснено аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд»; проаналізовано стан охорони праці на підприємстві.

Транспортна галузь України характеризується недостатністю фінансового забезпечення, модернізації та переоснащення основних засобів. Наразі транспортна галузь повністю задовольняє лише основні потреби населення та країни у розрізі обсягів перевезень, але не за якістю. Окреслено основні проблеми розвитку вітчизняного транспортного комплексу та шляхи їх подолання. Для їх реалізації необхідно створити систему управління якістю транспортних послуг, завдяки чому відбудеться визначення стандартів якості надання транспортних послуг та розроблення критеріїв оцінки якості, розроблення системи моніторингу якості наданих транспортних послуг.

ПП «Трансвіт-Буд» є сучасним підприємством яке здійснює надання послуг у сфері вантажних перевезень. поступово нарощує свою потужність в сфері вантажних перевезень. Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна у 2018 році становило 20 тис. грн, у 2019 році цей показник зріс майже у 3 рази, що становив 85 тис грн., але підприємство вирішило припинити надавання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, для нарощування власної потужності. А от діяльність приватних охоронних служб стала дуже добре користуватися попитом на ринку.

Провівши розрахунок економічних та фінансових показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки можемо зробити наступні

висновки. Середня вартість сукупного капіталу у 2020 році зростає порівняно з 2018 роком.

Ресурси ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки склали основні засоби, оборотні активи та персонал. Нематеріальні ресурси відсутні. За три роки збільшення чисельності відбулося у 1,5 рази. Проаналізувавши динаміку економічних показників діяльності ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, можна зробити висновок про покращення результатів діяльності підприємства. Обсяг виробництва у вартісних показниках має динаміку до зростання протягом досліджуваного періоду. Дана динаміка є позитивною.

Основні засоби за цей період мають високий рівень зносу, який коливався в межах 70%-39%, при цьому прослідковується позитивна динаміка до зниження даного показника.

Підприємство функціонує ефективно, отримує прибутки та є рентабельним. Продуктивність праці у вартісних показниках знижується. Собівартість продукції зростає. Зростання собівартості продукції має негативний характер, збільшує витрати підприємства і зменшує прибуток, якщо воно виникло не через збільшення обсягу випуску продукції.

Аналізуючи фінансові результати ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки із врахуванням тенденції розвитку транспортної галузі загалом, можна зробити висновок, що підприємство має схожу тенденцію у динаміці цих показників, тому причинами нестабільної роботи ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки є не лише проблеми на самому підприємстві, але й, у галузі та економіці України в цілому.

Аналіз стану охорони праці показав на відсутність на підприємстві за досліджуваний період нещасних випадків, випадків виробничого травматизму та професійної захворюваності.

Третій розділ кваліфікаційної роботи бакалавра присвячено питанню аналізу формування, розподілу та використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд». За результатами аналізу можна зробити наступні висновки.

ПП «Трансвіт-Буд» за розміром класифікується як мале підприємство з середньообліковою чисельністю працівників 16 осіб та річним доходом

10751,3 тис.грн станом на 2020 рік. ПП «Трансвіт-Буд» хоча і відноситься до малих підприємств, але знаходиться на загальній системі оподаткування, оскільки його дохід у 2020 році перевищує суму доходу, передбачену спрощеною системою оподаткування для юридичних осіб.

В цілому діяльність підприємства прибуткова. Чітко виявлене зростання прибутку підприємства протягом досліджуваного періоду, що є позитивним.

ПровеАналіз формування прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки показав, що чистий прибуток підприємства за три досліджувані роки зріс на 422, 80 тис.грн (у 1,23 рази). Суттєве зростання відбулося у 2020 році – на 50% проти попереднього періоду. Таке суттєве зростання прибутку відбулося переважно через збільшення платоспроможного попиту на послуги, що надається підприємством.

Проаналізовано структуру доходів та витрат ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки. Загальна сума доходів та витрат ПП «Трансвіт-Буд» зростала поступово протягом трьох років. Основною складовою доходів підприємства є чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг). Чистий дохід ПП «Трансвіт-Буд» отримує в результаті діяльності за такими видами: перевезення вантажів автомобільним транспортом; діяльність приватних охоронних служб; надання в оренду та експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна. Проаналізовано структуру чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки. Аналіз показав зменшення частки доходу від робіт з перевезення вантажів автомобільним транспортом з 96% у 2018 році до 85,41% - у 2020 році. У 2020 році не надавалося в оренду та експлуатацію власне чи орендоване нерухоме майно. Суттєво зросла частка чистого доходу від діяльності приватних охоронних служб – у майже 3 рази. Збільшення частки доходів від цих послуг пов'язано зі зростанням їхніх обсягів.

Основною складовою витрат ПП «Трансвіт-Буд» є собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг). Питома вага собівартості у структурі доходів підприємства у досліджуваному періоді становила 87,19% у 2018

році; 89,37% – у 2019 році та 83,06% – у 2020 році. Як бачимо, питома вага собівартості робіт (послуг) зменшується у 2020 році.

Ефективність роботи ПП «Трансвіт-Буд» залежить не лише від величини прибутків, а й від характеру його розподілу. Тому наступним етапом даної кваліфікаційної роботи бакалавра стало аналіз розподілу та використання прибутку підприємства.

В теорії процедура розподілу прибутку підприємства полягає в тому, що частина прибутку у вигляді податків і зборів надходить до державного бюджету і використовується на потреби суспільства, а друга частина доступна підприємству і використовується для виплат власникам, розширення виробництва, створення резервних фондів тощо.

Для аналізу ефективності розподілу прибутку, розглянуто дані про використання чистого прибутку в динаміці і з'ясувати чинники, що визначають розподіл прибутку ПП «Трансвіт-Буд».

Досліджено показники ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, що характеризують перший етап розподілу прибутку, а саме, розподіл прибутку між державою та підприємством.

Щодо частини чистого прибутку, яка залишилася у розпорядженні ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки, то можна відмітити збільшення розміру нерозподіленого прибутку у 2020 році більше, ніж у 2 рази.

Виділено зовнішні та внутрішні фактори впливу при розподілі чистого прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки.

Величина прибутку за абсолютним значенням є важливою у випадку, коли мова йде про фінансові ресурси, які планується використати підприємством у майбутньому. Для оцінювання ефективності господарської діяльності аналіз треба проводити за відносними показниками, такими як рентабельність. Так, у 2019 році відбувається зниження показників рентабельності витрат та власного оборотного капіталу. Але вже у 2020 році відзначається покращення всіх показників рентабельності. В цілому, на ПП «Трансвіт-Буд» за 2018-2020 роки можна відмітити негативну тенденцію до погіршення показників рентабельності основних засобів (на 2,77%),

виробничих ресурсів (на 1,64%), витрат на оплату праці (на 21,76%), господарських ресурсів (на 2,91%). Для аналізу прибутковості ПП «Трансвіт-Буд» було проведено факторний аналіз чистого доходу від реалізації продукції ПП «Трансвіт-Буд». Таким чином, головним чинником зростання чистого доходу від реалізації продукції на ПП «Трансвіт-Буд» стало збільшення середньорічної вартості майна, тобто екстенсивний чинник.

Важливим напрямком для збільшення розміру прибутку ПП «Трансвіт-Буд» за рахунок збільшення обсягів реалізації продукції (робіт, послуг) є оновлення основних засобів. На підприємстві високий рівень зносу основних засобів, низький рівень фондівіддачі. Так, вид діяльності ПП «Трансвіт-Буд» основний – це перевезення вантажним автомобільним транспортом, то даний напрямок є таким, що заслуговує уваги.

Основними завданнями управління ПП «Трансвіт-Буд», що визначають стратегію розподілу прибутку є:

- забезпечення ефективності основних напрямків діяльності підприємства;
- пошук нових видів діяльності для розвитку підприємства;
- підвищення рівня прибутковості діяльності;
- підвищення ефективності використання капіталу;
- нарощування ресурсного потенціалу підприємства.

Управління розподілом та використанням ПП «Трансвіт-Буд» пропонується здійснювати у сім етапів. Запропоновано основні шляхи покращення цільової структури використання прибутку ПП «Трансвіт-Буд».

Отже, основною метою ПП «Трансвіт-Буд» у сучасних умовах є максимізація прибутку, що неможливо без ефективного управління ним. Пошук резервів для збільшення прибутковості підприємства – головне завдання керівника.